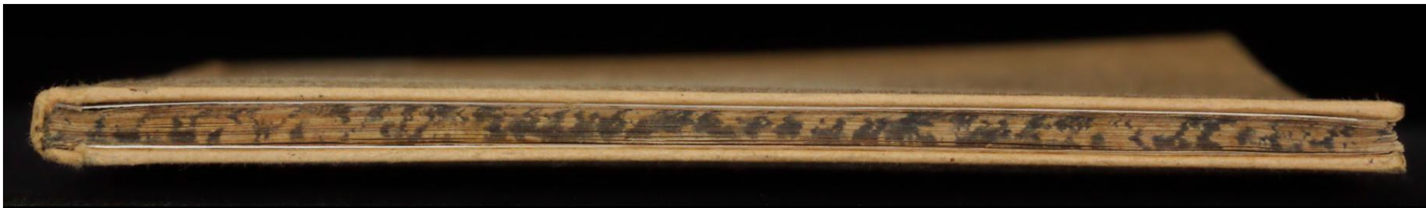

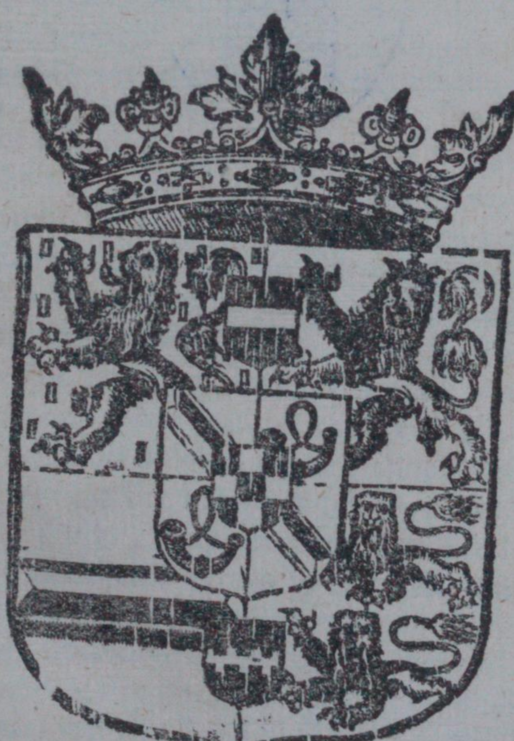

SIC ITVR AD ASTRA

CORNELIS van EVERDINGENS

SLAGH IN VLAENDEREN; SPAENJENS TREURSPEL.

t'UTRECHT, By JOOST van LEEUW, Boeck-

AEN DEN
ALDER DOOR-LUGHTIGSTEN VORST,

WILHELMUS HENRICUS de III.

BY DER GRATIE GODTS,

PRINCE van ORAENGIEN En NASSAUW,

GRAVE van CATSEN-ELLEBOGEN, VYANDEN, DIEST, LINGEN, MEURS, BUUREN, LEERDAM, MARCQUIES van ter VEER, en VLISSINGEN. HEER ende BARON, van BREDA. Eerste EEDELE van ZEELANT, &c.

Genadigster HEER.

DE tydt verloopt door bysondere dagen, en jaren, tot een twee derly eynde; 't eene na dit verganckelijcke ter doodt: 't and're na 't sterffelijcke ten leven! als Lenten, Somer, Herfst, en Winter; waer in geen kleyne op-merckinge en is te nemen, tusschen het aen, en af-nemende Saysoen: maer noch een grooter schot, sluyt Somer, ende Winter vanden anderen. Het eene leeft, ende brenght het leven in ons tot toe-wassinge: het laetste perst ons door zijn vergrijsde nev'len, en op-stockinge van kruydt, en loof; tot een verstramde doodt: ofte een leven, waer in de beweeg'lijckheydt niet eits beweeg'lijckx schijnt te maken. Het koude bloedt, ende vervroosen schoncken, schijnen te veranderen in ys pylaren: in 't kort het is een levende doodt. Even soo een verschil isser tusschen het scheyden der menschen, veel storten ter neder, gelijck een boom inde laeghte der aerden onroer'lijck; terwijl haere wercken aenden tydt niet eits roem waerdighs hebben geopenbaert. Maer heel anders is 't met die 'k hier, door mijn onbesneed'ne pen, en beswalckte hersenen te bert brenge; indien het my mochte wy staen, met den letter-gierigen *Atthener*, zijnen *Ulisses*, ende den wel-spreeckenden *Mantuaner Eneas* uyt den grave, aen de faem haere namen op te offeren: om door den mond' der verganck'lijcke, onsterffelijck uyt gebralt te werden. Hoe wel ick my by die geene, wiens wederga noch ongeboren zijn, in 't minst' wil vergelijcken; aldewijl mijn ongereymde letteren, haerder volmaeckte Poësie niet kan na draven. Soo wil ick op dit-mael van zijn PRINCELYCKE HOOGHEYDT, vergeevinge bidde: terwijl ick my steecke in een werck, wiens daden den *Grieck* en *Trojaner* beslagen voorby rennen. Ick hebbe my dan verstout door groote aen-

prickelinge mijnes gemoets (als een Neederlander zijnde) die in mijn jeugh getrocken door aen gedreeven natuur, my in dienst der DOORLUCH TICHSTE PRINCEN, om de eer te hebben, een haer minste dienaer genoemt te werden: op ORAENJEN, voor een tydt-langh in Wape penen laeten gebruycken. Ende niet sonder reedenen, hebben tot meer-maelen veele hooge Staets-Persoonen, in verscheyde voor-vallen, hun by, ende om, ha re *Hoogh-Loffelijcke* gedachtenisse laeten vinden : om onder de schaduwe de vleugelen van den *Nassausche Helden*, haaren grootsten luyster (in Veldt-slagen als beleegeringe die in voor-treffelijck beleyd bestonden) t'ontfangen ! om de se, en andere wel waerde oorsaecken : hebbe ick een van hare voor-treffelijc ke Helden daaden (als den *Slagh* in *Vlaenderen*,) op een Wereldtlijck Speel-Tooneel, aen den DOORLUCHTIGHEN HUYSE van NAS-SAUW, ende SOLMS willen vertoonen : te meer door een Spel, ter-wijl 't geklanck van veele Trompetten, een door-dringen 't geschal maeckt : kan het oock door den mond van veele 't verloop deeses driftiger in 's menschen oog verclaert werden ; waer in men oock de aen-moedinge, en 't verloop weder-zijdts bequaemelijcker kan af-beelden. De Romeynen, hebben van oudts dier-gelijcke op Tiatrams, ende heerelijcke schouw-plaetsen, (als oock in omrijden-de Triomphen,) hare Victorieuse daaden doen sien : hoope dier-halven ver-schoondt te blijven ; dat ick dan de dappere Veldt-Heeren, in plaetse van *Schipio*, en *Cæsar*, hare onverwinn'lijckheden, inde gemoed'ren der ~ou-we Patriotten op dese manier magh in prente : die oock als noch veel door de goede vruchten vanden ORAENJEN-BOOM genoo[illegible], hare ooren tot op-merckinge deeses (mijns verhoopens) met vre[illegible]nde sullen leenen. Blijf dan van herten wenschende, zijn HOO[illegible]-VORSTELYC-KE DOORLUCHTIGHEYDT, ne[illegible]us andere Hooge Verwandt-schappen, dit mijn eerstelingh in zijne [illegible]re windelen, genadigh gelieve op te neemen. Sal my ten hooghsten ge[illegible]luckigh achten, soo het U. E. Hoogh ende veel gespraeckte Tonge, maer in het minste eitwes smaeckelijckx mocht vallen ; wilde my als-dan, met de spooren haerder ontgeptste Laersen, in noch wat meerders porren. Om de glans-rijcke Wapenen, daer het sterffe-lijck wel eer in heeft geronnen, met den Olye der onsterflijckheeden te strijc-ken ; ende mijn trage penne gewennen te loopen, onder de roest-gierige kee-len, daer zy met hare swarte voghtigheydt mochte den kancker der in-ritsinge vernietigen, om die naer hunne waerdye glans-rijck te houden. Verblijve dan nare schuldt-plichtigheydt U. E. H. VORSTELYCKE DOORLUG-TIGHEYDS. Altyts Dienst-williger.

Dienaer,

C. van EVERDINGEN.

Vrecht den 15. Januarij. 1670.

OP DEN
SLAGH in VLAENDEREN.
DOOR
CORNELIS van EVERDINGE.

O! Snel gevlerkte pijl; die door de sneege wolken
Gedreven, Oost, West; wy Noord, en Zuyder volken:
Tot weer in onse kim : ach! dat mijn trage veer,
Met u had *Gallia*, en *Duyts-Landt*, op en neer;
Door *Poolen*, en van daer in 't Koninglijke *Londen*;
En meerder landts, door sweeft: en soo veel uyt gevonden,
Van 't geener gaet in swang, by hoog en laeg van staer.
Ick sloegh nu met mijn tong, wel vry een hooger maet
Tot uwen lof; wiens Roem, ick niet recht na waerdye,
Kan tille daer 't wel hoord, in top der Poësye.
Ick wil als 't morgen licht, gaen renne voor u Son;
Op hoop dat uwe strael, de gonst van 't *Helicon*
Mijn eits deelachtig maeckt; op dat ick een der minste
Mach schuylen onder uw': die 'k nu een der geswinste
Mee schatte op 't *Pernas*. gy wenteld hier den steen
Van 't graf, alwaer de *Faem*, besield d' onsterflickheên.
Eneas geest verrees, door *Maro's* wack're veeder.
U pen geeft *MAURITZ*, en *HENDRICK*, 't leeven weeder.
Oraengie streeft na eer, *Nassouw* treed in 't geweer;
En worsteld met de doodt. *Albartus* valdt te teer,
En wyckt verwonderd af: *Mendosa* 's bitschen deegen;
Laet hem vol wrock en spijt, in tijdt van nood verleegen.
Veel *Donnen* knagen 't leedt, t'ontijdig al te spâ.
Den *LEEUW* verslindt den *Draeck*, *Castiljen* soeckt genâ.

J. COLAERD.

OP

OP

CORNELIS van EVERDINGENS

SLAGH

IN

VLAENDEREN.

WEl segt-men dat de konst der
Pennen,
Wanneerse op gespitst gaen
rennen;
Geprickeldt door de sneege Geest,
Van die sigh schoeyen op de leest,
Der Maet-Gesangh (gepast op Helden)
Ter yl, op hun sneeuw-witte Velden,
De alder grootst' te achten zy.
O Gôden-vond! ô Aardtseny!
Wat hand sal uwe lof beschryven?
Wat breyn sal niet onmachtigh blyven?
Te vatten, en te maalen af;
Wat ons den geever met u gaf?
Wat waer bedreeven, wat gevonden?
Dat door den tydt niet werd verslonden:
En door de al verslinb're doodt;
Gedolven in de afgrondts schoodt.
't Geheugh was ons des niet gebleeven,
En *Everdingen* niet beschreeven,
Op soo verheeven stijl, en toon:
(als recht, begaefde *Titans Zoon*.)

De Helden-Daden van die Broeders:
Die Zuylen, Stijlen: en die Hoeders;
Van de verdruckte Bataviers;
Hun doen verdiend' veel Lauweriers.
Als 't krachtig bleeck aen d' *Slach in
Vlaend'ren*:
Daar dwing'landts overmoed, in
Spaend'ren!
Geveld wierd door hun kloeck beleydt
Verseld, met fire dapperheydt.
Draeft d'Amstel moedig op haer vondel
Dat hy de Wereldt in een bondel
Vertoondt, Heer Gysbrechts', Arent
daân?
Oud Utrecht, toondt in open blaân:
Veel gaadeloose Helden-stucken.
Wiens herdt, wiens Ziel sal 't niet ver-
rucken?
Dat Vos schaft' op zijn offer-diss'
Zijn droom', dit waer geschidenis'.

T. BELGARD.

Op den HEER CORNELIS van EVERDINGENS
SLAGH in VLAENDEREN
SPAENJENS TREURSPEL

LAet roemen een *Virgyl*, de daden van zijn Vorst,
Laet *Trojens* oudt Geslacht, gewendt te Zeegen-Praele;
En vyandt t' onder-gaen, haer daeden vry verhaele:
Laet, *Schyt*, en wreede *Turck*, met Christen bloedt bemorst;
Laet *Deen*, en strijdb're *Sweed*, en blooden *Persiaen*.
Laet d'oudt Man-Haftigh volck, uyt *Duytschen Bloedt* gesprooten,
Laet gast vry-loosen *Brit*, ons oude Bondt-Genooten.
Laet d'onvermoeyde *Pool*, en Eed'len *Venetiaen*,
Laet d'onvert'saeghde *Frans*, in *Mavors* School gewent,
Laet snorcken den *Maraen*, vry op zijn Helden-daeden.
Soo is nochthans gewoôn den *Batavier* te baeden
In zijn bloedt! het blijckt hier, en 't is van oudts bekendt
Hoe dat in 't naer geknars, van 't Vyand'lijck geweer
Zijn donderend' Metael: den *Batavier* liet klincken.
En hoe 't verwonnen Heyr, zijn trotsen moedt liet sincken
Soo werdt *Signoor* geknelt, soo gaet men hem te keer.
Hier Rijst een *Everdingh*, die d' oud', vergeetentheydt
Doet knarsen op haer tandt; doet bitt're, gal uyt braecken
En toondt door geestigh Rijm, tot Lauwers te geraecken;
Door Barsse stael gekoft; in speyt van tydt, en nydt.
Ontwaeck uyt d'ys're slaep, ontwaeck NASSOUSCHEN HELDT;
Hier reyst u Zeegen-Prael, hier praelen Batavieren
In 't Zeegen-Rijcke Veldt: daer plant-men haer bânieren,
Dit wordt op 't Treur-Tooneel, door *Everdingh* gesteldt.

D. HUMBERT.

Op CORNELIS van EVERDINGENS, SLAGH in
VLAENDEREN; *SPAENJENS* TREURSPEL.

WAt nieuws komt hier? het gre-
tigh oogh,
Ten dis der herssens te verstrecken,
En vlecht, en spant ons desen boog,
Ten trots, en spijt, van al de Specken,

't Is *Everdingen* die ons toondt
Het trotse werreck, van *Nassouwen*;
Dat *Mauweritz*, en *Hendrick* kroondt;
En soeck hun hier: een naem te bouwen

** Die

Die zy verdienden in het veldt
Als ander *Cæsars*, voor haer Romen,
Dees dapperen arm heeft geveldt:
En is ons vryheydt soo bekomen,
Door bloedt, en sweedt, en dapperheydt.
De grootste Kreygers van *Europen*,
Hebben de grondt-vest vast geleydt,
Met soo *Castiljens* macht te slopen.
Hier wert ons op't Tooneel vertoont
Een Velt Slach, dat noyt and're deden;
Zoo wert gewelt, met recht geloont
En dapperheyt van wijde schreden:
Soo konstigh, en soo wel gewroght
Met woorden di'er zuyver passen,
Geschakelt, en aen een geknoght,
Gekoppelt mann'lyck sonder lassen:
Van *Everdinge* die noyt lept
Aen ander drancken; als de Gooden,
't Is Neer-Landts Bron-sap dat hy schept;
Schoon dat hem't al de Goôn verbooden.

J. LOCHON,

---

d'ORAENGIE-KROON,

Voor EVERDINGEN; op zijn

SPAENJENS TREURSPEL.

DE Griecksche Helden-Swaen, uyt d' Appel 's glans gebooren,
Van *Hector*, en *Achil* bezieldt! met wapen kragt,
Van d' eeuwigheyt gekroond; met Sonn'-ligt, daer de nagt
Voor schrickt, droeg eer de kragt van *Mavors* fiere spooren:
Dat tuygd den Werelts Vorst, die *Mulciber* kost dwingen:
Diens moet de Bergen trots, en Wind, en Zee bedwong:
Wanneer de schelle lier, hem *Bachus geest* onwrong;
En dee dien trotschen Held, op d' Oorlogs maet sang springen.
Dus komt hier *Everding'* voor *Phebus* oog op dagen,
Met zyn *Naßouwschen Held*; die in *Gradivus* choor,
Zijn Goude Wetten steld, en leyd op *Pallas* spoor
De lang getergde *Leeuw*: om Tyranny te plagen.
Hoe sal hy 't Helden Heyr door dees Zeeg ryke Sonne
Bestralen! swigt *Alcijd*, swigt met uw knods, en huyt:
Een doode Vorst krygt hier, heel d' Aerde tot sijn buyt
En gloeid de Ziele, in sijn vuur; noyt overwonne!
Soo wind hier *Everding'* een Kroon ORAENGIE BLADEN:
Als *Maro* eer een zuyl op *Vorst Æneas* paden.

DIEVERINA *van* KOUWENHOVEN.

IN:

MAURITIUS PRINCE van ORAENJEN.

NAer dat zijn Hoogheydt met toe-stemmige der Generale Staten, vande Geunieerde Provintie, naer veel beraed-slaginge hadden goed gevonden, een tocht met haer Leger in *Vlaenderen* te maecken: om soo het moogelijck ware de Stadt *Duyn-Kercken* te veroveren. Om haere Zee-vaert te veyliger (ende alle rooveryen te stutten) naer *Vranckrijck*, en andere Custen voort te setten, hebben daer gelandt zijnde, verandert van voor-nemen, ende liever eenen Veldt-Slagh met den *Aertz-Hertoogh Albertus* al-daer te waegen, die zijne volckeren door quade betalinge ettelijcken onwilligh waren, maer door bidden, ende andere aensoeckinge, van de Infantinne, *Ysabella*, *Clara*, des *Hartooghs Gemalin*, zijn deselve door eenen *Don Alsonso*, ende *Herrarra*, wederom op hare zijde bewillight. Daer wert wederzijds groote aen-moedinge aen yder zijne volckeren gedaen. *Ysabella* bevindt haer mis-troostigh, om het gevaer als anders die haren *Prince* scheenen te genaecken, doch wert door haeren *Bight Vader*, als staet Jusfrouw getroost: door dees, en geene middelen die den *Priester* haer verhaeldt: na af-scheyd vanden *Cardinael* nemende, bevelen haer wederzeyds Godt, ende de Heylige Kerck, den *Admirael* van *Arragona*, *Don Mendosa*, laet hem naer zijn gewoonte in wreetheyt sien, en hooren. Den *Prince* van *Oraenjen* doet noch een dappere, en beweeghelijcke reeden tot de zijne om te vechten, dewelcke een stemmigh haer verklaren den lesten druppel bloedts met hem te willen by setten. Schickt *Graef Ernst*, en *Edmondt*, met de Schotten, ende Engelsche, als oock *vander Noodt*, met het Zeeusche Regiment na Leffinge, om den Vyandt aldaer den pas af te snijden, ende den door-tocht te beletten, maer te spade komende, vonden zy deselve voor haer al ingenoomen, Evenwel haer het hooft biedende, werden vande Spaensche Totaliter geslagen, den *Prince* van *Oraenien* door den mondt van zijn Neef, sulcx verstaende, vindt hem niet weynigh hier over in droefheydt geprickelt: doch troost hem daer na weder met eenige schriftuerelijcke exempelen. Krijght noch eenen brief van een sijnder gevluchten, 't welck hem noch in meerder anghsten wickelt, doch troost hem als vooren. Zijn Broeder *Frederick Hendrick* hier op tot hem komende, begeert hy hem van daer, op de Schepen (die van Landt soude gestooten werden) te willen begeven; om geen gevaer haer beyder levens te loopen, 't welck hy (met een groote behertsinge, ende wonderlijcke dapperheydt) weygert; maer hem met zijnen Heer Broeder in gelijcke waegh-schaele te willen setten; 't welcke na verwisselinge van woorden, by *Prins Mauritz* eyndelijck wert toe-gestaen. Alhier begint *Spaenjens Treurspel.*

Ick hebbe na eenige aensoeckinge, my gesteecken in een werck, 't welck by sommige wel berispinge mochte leyden, vermits zy eenige woorden ongebruyckelijck in onse Neder-Landtsche Tael sullen verneemen, in 't welck ick ten hooghsten verschoont mach blyven, al de wijl de selve niet door ontbreeckinge van stof daer in zijn gesloopen, als soude ick dese weynigh regulen niet soo wel als d'andere meerdere, in onse Poëtische maet konnen doen danssen: 't geen seer geringh soude zijn. Maer vermits dese woorden, al over de hondert Jaren, ja ettelijcke eeuwen, in Oorloogh by ons, als and're gebruyckelijck zijn geweest. Hebbe ick daer geen vernieuwinge in willen maken, om de Krijghs-Bevel Hebb'ren geen misnoegen hier (anders) over te willen geven. Bidde U.E. dan seer dienstelijcken het alsoo te willen op-nemen, als het u hier verschaft wert, namentlijcken uyt een goede geneegentheydt, ende Const-lievendt hert.

PERSONAADIEN.

Mauritz, Prince van Oraengien, Opper Bevel-hebber der, Geunieerde Provintie.
Prins Fredrick Henrick, 's Veldt-Heers Broeder.
Ernst., *Lodewyck.* } Grave van Nassouw.
Everrard, *Frederick* } Grave van Solms.
Françoys Veer., *Oratius Veer.*, *Edmond.*, *Vander Noot.*, *Boetselaer*, Baron van Asperen., *Cloet.*, *Van Baalen.* } Generaels. En Oversten.
Dienaer, of Pagie van Pr. Mauritz.
Jan Mendo.
Pedro de Vilalobos.

d' Arts-Hertoogh Albartus.
Ysabella Clara zijn Gemaelin.
Francisco de Mendosa, Generael van de Spaensche Ruyterye., *Labbourlot.*, *Loyasa.*, *Gasparus.*, *Alphonso.*, *Philippo.*, *Piedro.*, *Vilalobos.* } Spaensche Donnen, Generalen, En Oversten.
Sofio Staet-Juffr.
Bight-Vader, van de Hertoogin.
Forier.
Herman, Ampt-Man.
Wouter, Schoudt.
Casparus, Edele schit-knaep van Albertus.
4. *Boerinnen.*

CORNELIUS van EVERDINGENS
SLAGH,
IN
VLAENDEREN:
SPAENJENS
TREURSPEL.

Pr. Mauritz, Gr. Ernst, Gr. Lodewyck, Gr. Eduard van Solms, Coll. Edmont, Pr. Hendrick, Coll. Veer.

Maur. SChep moedt mijn oversten, een kryghs-man vol van eer;
Dood meer met zijn gesight : als veel bloôn met 'tgeweer.
De dapperheyd vermant; een weecke leeft vol dughten:
Der Meepsche schilt-knaep, moet voor trotse mavors vlughten:
Zijn wapens zijn in 't veld, gelijck een donder-pijl;
Die met zijn vuur'ge flits, een huys ruckt van den stijl,
En stoot het vast gebouw onwickbaer in de asschen
Tot voetsel van den roock: die tot den Heemel wasschen
In een bewolckte kringh; door boort van Eolus:
Of t'onsightbaer gesnor, 't geen 't swijn in 't knorren sus,
En wieght het borsligdier, in onvermoeide lusten,
Heelvey ligh zoo het denckt, in eygen mist tot rusten.
Waer zijn de Bataviers ? daer Cæsar in zijn tyd
Op stofte, van all' haer onwinb're dapperhyd:
Gr. Ernst, Gy die de Wapens draeght, van u Ver-Goode Vader,
En in de selfde Leers, van dagh, tot dagh treed nader,

Den Vyand in 't gebied, tot ſpijt van Arragoon;
Caſtiljens opper-hooft, Carolus Wreeden-Soon:
Den veel Ge-Kroonden kop; den prongh der Neder-Landen
Die door veel booſen raed, ons Staedt quam aen te randen,
Met water, vier, en ſwaert, ten dienſte ſoo het ſcheen;
Voor Spaenjens machtig Rijck; dat flucx hier door verdween;
Wy gorden 't ſwaert op zijd, en ſlaen met u de handen
Aen de gerechte kling, tot voor-ſtand vande Landen:
Schiet aen, den Wapen-Rock, verſtaelt u friſſche leên:
Men geſpt voor 't moedigh ros, geen prickels aen de beên.
Ontwickt u Vaendelen, wy nooden ons tot dragen,
En willen 't wichtig juck, als ſtutten onder-ſchragen.

Gr. Lod. Ick blijf d'Oraenjen-Boom, met Ziel en lijf verpand,
En ſtel met goed, en bloed, my tegens d'Admirand.

Solm. Ick wil noch Labberlodt, met zijn verwaende ſpecken,
Doen voelen watter ſteeckt, in 't Zeven-Eenig hecken:
't Geen Hollants-Thuyn af-ſluydt, in Dordrechts oude wal.

Edm. Ick ſweere noch eerlang, dat ick my wreecken ſal
Vande gehoonde Graefs:

Veer. Ick ſal de vrye Heeren,
Van 't wettig Batenburg, haar lijck-plaets noch be-eeren
Met Albaas ſchuymig-bloed, in Thætis bracke ſchoodt.

Pr. Hend. Ick kaetſe weer te rugh, den koogel die de doodt
In Willems hooft beſtreed: ick ſal t' onteydig ſterven,
Als wettig Zoon, en Erf: my weer in 't bloed ſoo verven
Vanden geſchooren hoop; dat d' Ypers Biſſchops-Dom,
Sal walgen, van zijn raed; al waer dat Delft noch om
Treurt: de ruſt-plaets, o laes! van zijn onwinbre leden,
Slaep, ſlaep vry, en ruſt; wy naderen al met ſchreden
U beulen op het lijf: wy ſullen noch u Ziel,
Doen leven door ons ſtael; en wreecken 't geen den fiel,
Aen u doorluchtig huys, ſoo ſchelmſch quam uyt te voeren:
Heer Broeder, laet maer flucx Trompet, en Trommels roeren,
Men nood het volck te ſcheep, ris windt de anckers op,
Geſwint maer aen het zeyl, men heyſſet inden top,

De wind wayd noyt te seer, als 't stier maer slechts wil luyst'ren
Na den piloot zijn oog : men gaet noyt inden duyst'ren,
Als 't licht den nacht verselt, door 't schijnen vande maen:
Geen Krijgsman wiert noyt bloo, daer 't hooft wel voor wou gaen.
Pr. Maur. Heer Broeder, zijt getroost, 'k sal u een baek verstrecken,
Die ons na 't onweer, sal in sulck een haven trecken,
Als eer hebben be-zeylt, veel helden van Nassouw :
't Ontbrack haar noyt aen deucht, den lof bleef by haar trouw.
Dat bleeck wel eer, aen hem, die met den Cepter Zwayde
Een Kroon, van 't Roomsche Rijk; hoe wel veel hoofden drayde
t'Onteydigh van hem af, vargeters van haer plicht ;
Die veel om eygen baet, eens anders onheyl sticht :
Ick wil hoe-wel noch jonck, en in mijn teere jaren,
Doen grieven onsen Naem, in 't boeck van Goude blaren;
Heeft Hercules in zijn wieg, wel eer een slangh verplet?
Ick ben die mijnen voet, in 's Vaders voet-pat set;
Die met soo weynich volckx, wel eer niet stond verlege,
Wat breng ick met de mijn? veel stercker niet te wege.
Veer. Ick waeg mijn stijdbaer leën, tot de belegeringh.
Maur. Een yder streef na eer tot zijn bevorderingh.

II. Uuyt-komst.

Hert. Albertus. Ysabella, Herrarræ, Alfonso.

Alb. DEn Oorlog is vol ramps; de vreede boud; de mueren
Vervallen weder op; den bou-man ment zijn schueren
Tot boven inden top: voor 't uyt-gesayde saed
Krijght hy thien-dobbeld weer : zijn vloer wert vroeg en spaed,
Door-schoffelt, en gewandt, hy smijt het kaf uyt 't kooren;
En siftet onkruyd wech, dat 't quaet, het goed niet smooren;
En velst het land, en veld; my diende oock een zeef,
Waer meed' ick 't willige, eens van 't onwillig dreef:
Want neemt gemuytineerd', een-mael de overhande,
Soo leef ick heel beducht, voor my, en voor den Lande.
Ysab. Blyft dan het wreeveligh, al even-seer gepast
In zijnen overmoet?
Alb. O Ja! het quaet dat wast
Noch immer meer, en meer, dies ben ick gantsch vol duchten?
Ysa. Daer 't grou neemt d'overhant, daar moet den Heerscher vugten,

Siet u in tijds hier voor.

Her. Het volck roept om Gelt
Princes.

Ysab. Kan daer geen raedt toe werden flucx gestelt?
Men soecke middelen, waer van dat men 't kan haelen;

Alb, Daer is geen gelt by kas, waer mee sal men betalen?

Ysab. Soo schrijft een Land-dagh uyt, sommeert de Ridder-schap.
Verhooght d'Accijns, en Toll; gy bent veel te goet: stap
Op u gevierden Throon; laet oock de Borgeryen,
En Lant-man, van zijn haef, soo veel als het kan lyen
Op brengen; de noot heeft wel eer de wet geperst,
Toon u gelijck een Vorst, en niet soo onbeherst.

Alb. Mijn alder waerste lief, weet gy niet hoe't voor heenen
Met sulckx te doen verliep? 't geen ons noch voor de scheenen
Soo smertelijcke stoot?

Boer. Alarm, mijn Heer Alarm,
De Geusen sijn gelandt; zy leggen als een swarm
Bi'n om homlen in duyn, God hoed my is dat loopen?
Zy zullen dorp, en land, tot op den grond uyt stroopen,
En Moorden Vrouw en Kind: geen kat, noch hond, raeckt vry,
Hoe wicken wy doch zoo elendich in de ly.

Ysab. Alfonso fluckx te paert, en gy Herarra meede:
Daer geen commando is, dient smeecken en gebeede.
Ga spreeck d'onwillige, treckt haer door soete woord',
Men heeft d'hard-neckigste, wel eer hier mee bekoord:
Ick bid versuymt doch niet, om haer in tijds te weecken,
Toont alle vlyt; en 't geen, waer door g' haer best kond' trecken
Gevoeglijck op ons zyd': belooft haer oock het gelt,
Dat haer dat tot een duyt, sal werden toe getelt.
Men sal u volle macht hier in, van alles maecken,
Hoe gy tot Brussel zult, op 't reets aen 't gelt geraecken;
Spreeckt haer een hert in 't lijf, gelijck de Amazoon,
Wel eer deên in het velt, by haer verwyfde Croon.
Gy maend haer aen om God, en om des Coninckx weege;
Wat kneght, liet doch zijn Heer, in tijd van nood verleege?

Van

Wie parsten niet zyn selfs, al waer hy schoon gehoondt
Van zynen vorst, of prins, wanneer dat hy hem toont
Weer een medogent hert.
Herrar. Wy sullen ons gaen spoede,
In aller yl Princes; en sien hoe wy ten goede,
Weër brengen in de ploi: by ons blijft niet verschort,
Hoe dat men haer op't best, weer tot de Waepens port.
Alb. 'k Belove desen dienst, aen u weër te erkennen.
Herrar. Een willigh paert mijn Heer, kan sonder spoore rennen,
Ons dienst die brenght sulx me,
Alb. Ick bid dan doet u vlydt.
Alf. Wy zijn door Eed' verplight, aen zijne Majesteydt,
Niet minder als aen u, dit alles uyt te rechten:
Hoe stercker dat wy zijn; hoe liever 't volck sal vechten;
De nood die dwinght ons al, hy parst ons te gelyck:
Wy zijn verplight door bloed, te stutten 't machtigh Rijck,
Met Waepenen: of soo den Vorst, ons wil gebruycken:
De wortel voed den boom, de stam verspreyd zijn struycken
Tot schaduw' voor den schors, de bladeren 't gewasch:
Het vuur dat wordt bewaerdt, door d' om gewickte asch.
Wy zullen onsen trop, met God te hoop, soo brengen;
Dat hy het minste hayr, ons niet van 't hooft sal sengen.
Alb. Wel aen, een yder toon een hert, ick sal het mijn
Doen blijcken voor den trop, hoe veel ick my laedt zijn
Gelegen aen den Zeeg'? soo wy het veld behouwen?
Soo is gantsch Neer-Land mijn: en wie daer onder bouwen,
Verplet ick met den voet: zijn gantsche macht is hier,
Wann' ick dit licht verdelgh, soo blusch ick 't gantsche vier;
Herrar. Hy stickt in eygen Aêm, hy wil sich selfs versmooren,
De Zee leght achter hem, ons Heyr-kraght komt van vooren,
By Nieupoort, stoot hy 't hooft; de Duyn' die zy zijn graf,
't zy waer hy keert of wend den pasch die vind hy af
Gesneên; dies wy hem maer, op 't reetste gaen verdelgen,
In 't hoogh, en drooge sandt: of wil hy liever swelgen
Met Venus 't bracke-schuym? uyt Pontus kille vloed;
Hy suype dat hy barst, tot in den Styxschen gloed:

Laedt hem met Charon eens den Acheron om vaeren;
Terwijl 't sijn lust doch waer, te zeylen op de baeren?
Als. Hy leer in d'eerste reys, dat hem het tweede mis,
Ysab. Hoe vaeck loopt oock een mensch in eygen duysternis.
Alb. Nu spoed u dan geswind, 'k sal met verlangen wachten,
Na uytwerck vande saeck.
Harar. Stelt alles uyt gedachten:
Ick hoop eer 't Sonne-Licht, bestralen sal de maen,
Dat hier den gantschen Trijn, voor u ten dienst sal staen.
Alb. Waer bleef den Huys-man daer? (*beyde d' Overste binnen*)
Boer. Mijn Heer hier staa ick noch.
En ben schier hallef dood: ick schrick my voor 't gedrogh
Der Geusen, als de Pest.
Alb. Is u dan yets misdreven.
Boer, Tot noch toe niet God lof.
Alb. Wilt u tot rust begeven;
Ga heen maer weer te rugh, en berght soo veel gy kent,
Van Kooren, en van haef, spoed u geswind, en rent
Daar mee na Stadt, een yder maeck het zijn te bergen
In tijd: hoe sterck zijn zy wel?
Boer, Ick weet niet; de bergen
Die waeren in de weeg, men kon t' zoo nau niet sien;
Naer gissig waerder wel, een duysent man of tien:
Alb. Niet meer? dat is maer een ont-beijdt.
Boer. Ick ben te vreede,
Maer ga niet derrewerts; ick hou my hier ter steede
Zoo lange tot zy zijn, weer van ons Kust gejaeght.
Ysab. Bloo hartige, bent gy voor desen Torp vertsaegh?
Zoo dient gy geen Soldaet.
Boer. 'k Vrees ick den naem hoor noemen.
Ysab. Zoo isser van u daên, wel niet veel groots te roemen.
Alb. Vertreck u maer van hier; mijn diennaers voort gaet heen,
En roept in aller yl, den Crygs-Raed flucx by een;
Den tijt lijd geet vertreck, dat niemandt hem verschoone,
Op alle ongenae, van Cepter, en van Kroone.

(*Binnen*)

III. Uut-Komſt. *Prins Mauritz, Barnevelt.*

Pr. Maur. DEn Prince zy gegroedt, uyt naem der Ridderſch
De Staten Generael, en volgens trap, voor tarp
Van haer Wel-Eedele, Geunieerde Leden:
Den Raed Provintiael, Gecommiteert van Steden.
Maur. Den wel-ſtand van haer all' ſijn my van harten lief.
Barn. 'k Ben aen den Vorſt geſchickt, met dees' beſlooten brief.
Maur. Hy breeck het ſeegel, maer laet ons den in-houd hooren.
Barn. Ick ſal het mond'ling doon; dat klickt beſt door de ooren:
Nae dat den Veld-Heer was vertocken uyt den raedt.
Zijn Haer Hoogh-Moogende, tot 't beſte van den Staedt,
Weer-om ten hoof geweeſt, daer zy een paerig ſlooten?
Nae een rijp overleg? en tot uw's naems vergrooten?
Gy u vervoegen ſoud, met 't Leger op den ſtrand
Van Ninupoort, langhs den duyn, en 't naeſt gelegen land
Om met den Hartogh zelfs, een Veld-ſlag daer te wagen:
Want u den Seeg' geluckt dat hy werd op geſlagen,
Door uwe ſtrydbre hand; wat wint het ons niet uyt?
Voor eerſt gants Vlaenderen, verſtreckt ons tot een buyt;
En 't gantſe land van waes, comt hier door toe te vallen,
En watter noch in 't cort, beſtaedt voor haere wallen
Dat wert gants moedeloos: men maak van jaer, tot jaer,
Dat men ons Leger in haer vette kringh beſchaer.
Wat wil dat Holland niet, in ſijnen noot ontlaſten;
Gy ſult als Schipio, den Africaen aentaſten
In t' midden van ſijn Rijck; dus lockt gy Hanibal
Weer uyt het Staedts-gebind: en Needer-Land dat ſal
Van dag, tot dag, in alle Koopmanſchap verrycken;
Men ſal ons Amſterdam, by 't tweede Room' verg'lycken.
Dit breeckt haer Scheep-Vaert af, 't ſluydt Tollen, en Lecent;
Daer comt niet in, als 't geen ons eyge wagen ment,
Belaên met duble vraght, en Vranckryck ſal ons vieren,
Wanneer wy hem zoo nae, ver toonen ons Banieren;
Hy ſluydt met ons een band, veel vaſter als voor-heên:
Het Licham krijght een Hooft, de Ziel, ſijn volle Leên.
En u Door-Luchten Arm, ſal hier door Cepters Oeſten;
Want gy dees Xerxes, zijn Leger ſult verwoeſten.

Scehep moet ô jonger Held.

Maur. Mijn hart dat ſtreeft na eer,
Mijn meeſte vreucht beſtaet in 't woelen met 't geweer.
Maat 'k vind' voorwaer hier in, my grootelijcks verlegen:
Zy zijn drie tegens een, valt ons den velt-ſlag tegen;
Zoo is 't met Hollandt uyt: de kaſſen zijn geleegt,
Het Leger is te niet, 't zy waer-men 't taſt of veegt,
Men vind' een ydele ſtee, dies ſiet u hier wel voor.
Niet mijn klijn-moedigheyt, ô neen, dat die hier door
Sou aertſlen, in 't minſte niet; ick weet mijn plichten,
Die zijn met ziel, en lijf, verbonden uyt te richten,
Het geen den Staet gebied: ick houd' my aenden Eed,
Die 'k eens geſwooren heb, in 't glimmich ſtaele Kleed:
En blijf daar ſtippig by, ſoo lange tot mijn handen,
Als afgeleeft, geen kling meer aen en konnen randen:

Barn. Heb danck ô moedig Heer; gy ſult als een Auguſt,
Noch heerſchen op den top, die 't vier des aertrijcx bluſt
Eerſt door zijn dapp're hand', eer hy genoot den vreede
Van 't Monarchael Geſach, in rijcken, en van ſteede;
Gy klavert op den ſpits, van Alexanders throon:
Soo gy verwinner werd, van Cæſars derden ſoon.
Laet de belegering, ſoo lange tijt noch ſtaken,
Wy ſien, dat wy in 't velt, ons ſelfs eerſt meeſter maken:
Soo leeft-men onbeducht, en 't baert in haer een ſchrick,
't Geen-men in 't langh ſou doen, doen v'in een oogenblick.
Zy hebben geen ontſet, in 't minſt hier door te wachten:
Wy ſullen Stadt, en Landt na onſen wil bemachten.

Maur. Maek geen qua reekening, dog 'k hoop den grooten Godt,
My als een David; ſal den Goliad tot ſpodt
Der Spaenſch Philiſteren, door mijne hand verbreecken:
Op dat ik oock de dood' mijn 's Vaders, hier door wreecken:
Zijn leedt dat parſt myn me, veel meer als ick u ſeg.

Barn. Maeck dan ô braver Held, dat gy de poorten leg
Van Gaza, op u neck; wiltſe als Simſon dragen,
Voor Hebrons geberght: ontſiet geen ſtuere vlagen,

De Son blickt nader-hand veel schoonder dan voorheên:
Wel aen, zoo legt dan het Fondamnedt, en Hoeck-steen
weer te rechte, aen Neer-Lantds half verbrocken muuren;
Tot spijt, en schrick; van ons Vyandelijcke buuren.
Men sal d'Orangjen schildt, voor in het Metsel-werck
Doen grieven, in plaets des Coninckx, op den Sarck
Van witten Marmel; daer toe al u Helden daden,
Waer in gy Mavors krop, met wapens kond versaden;
Hier meë maeck ick besluyt.

Maur. Ick waeg mijn jonge lijf
Terwijl 't zoo is gestemd; komt hier mijn tijdt verdrijf,
Verstreckt my Durendael, op Roncifaels gebergen;
Ick wil den steylen Alph, zijn pas met bloed door mergen
Op 't felste dat ick weet; en kluysteren aen een
De spitse Veld-Tolijn; met de gesneefde leën
Van haer Gespeckte doôn: ick sal 't met God zoo schacklen,
Dat ment in 't Roomsche Boeck sal schryven voor miracklen.

Barn. O Roem der Bataviers!

Maur. Mijn dienaers flucx, geswind
Roept gy in aller eyl, het gantsche Krygs-bewind
Te hoop.

Barn. Doet soo ick en verteck weer nae Ostende.

Maur. Ick wil in alder-haest gaen Monsteren myn Bende,
En stellense by een: schryft doch den bid-dag uyt
Ten eersten in de Sadt; datmen 't met Godt besluyt
Dit hoogh gewichte werck.

Barn. Dat sal voor al geschieden;
Men sal oock Jong, en Oudt, den arbydts plicht verbieden,
En nooden haer te Kerck, en blyven in gebeên,
Zoo lange tot gy hebt ten eynd met haer gestreên:
Ick wensch den Vorst geluck, den Hemel wil u seeg'nen.

Maur. Ick hoope u eer-langh Seeg-haftich te bejeg'nen.

Barn. Dat geef den grooten Godt.

Maur. De Heer die sal 't versien
Sprack Abraham; in wiens naem, ick haer het hooft sal bien:

En trooften my alfoo gelijck als Ifaack deede,
Die na den grootften ftorm, beleeft den grootften vrede. (*Binnen*)

II. DEEL, I. Uyt-komft.

Her. Albartus. Mendofa, Labberloth, Loyfa, Gafpar. Alfonfo, Don Philippo, ende meer fwijgende uyt.

Alb. MAn-hafte Overften, Krijghs-Dragers van Borgoenjen
Die door u ftaele vuyft; de Gallen uyt Gafcoenjen,
Tot meermaels hebt gejaeght; en 't wreevligh Liffabon
Doen buygen door u ftael, tot voor den helle-fpon.
Ick wil u voorts de reën, hier met een woort gaen uyten,
Waerom men u foo ris, geroepen heeft van buyten
In mijn gevierde Zael; 'k heb van een boer gehoort,
Als oock door eenen brief, gefchreven uyt Nieupoort:
Van onfen Commandant, als dat de Heere Staten,
Haer volck met eene Vloot, aldaer heeft landen laten,
Door Mauritz beleyd.
Mendof. Hoe! wat heeft hem hier gejaeght?
Labberl. Ick loof wy werden al, van haer ten kamp gedaeght.
Mendof. Soo komt hy wel te pas.
Loyfa, Zou hy 't wel derven wagen?
Gafp. 't Moet eens het eerfte zijn, dat hy wert op-geflagen:
Een leerelingh die leert, met fchade, of met fchand.
Philip. Waer leght hy met zijn trop?
Alb. By Nieupoort op den ftrand;
En foo den Zee-kant langhs.
Labberl. Hy wil geen water miffchen.
Mendof. Men fal hem leeren op ons havens komen viffchen.
Gafp. Ick loof hy wil ter jacht, daar is veel Knijn in Duyn.
Loyfa, O viffcher achter 't net, en Jager om den Thuyn,
Gy flacht althans de vlieg, die om het licht vlieght, fwerven
Tot dat de vlam haer fnuyckt, en doet haer fmert'lijck fterven.
Alfonf. De hommel draeyt, en keert, foo lang de fpin, haer knipt
In 't op-gefpannen web.
Philip. Den jongen met den valck, ftipt
Rijfen in het lijm, en beloert alfoo de muffchen,
Die naer een langh gefpodt, fijn clau in 't eynt vint tuffchen

Het

Het houdt, en't clammich nat, en wert des vogels proy:

Mendoſ, Wy hebben hun nu oock genoegſaem inde koy.
Zy zijn ons wis genoch.

Labborl. Men doet haer alle ſneven.

Mendoſ. De twee Gebroers alleen, die ſchenckt men maer het leven:
Den eenen eerſt'lijck, om zijn wack're dapperheyd.
Den and'ren noch te jong, om minder jarigheyd;
De reſt die ſoutmen maer, in Tritons holle ſchelpen;
Tot dat den Veer-Man komt, die haer wil wijders helpen.

Alb. Mendoſa flucx te paerdt, begeeft u inde zael
Met dijn Ruyters, beſet de ſtraeten altemael;
En wegen, om, en om, zijt vlijtig in u ronde;
Acht niet u vyant kleyn; men heeft eer bevonde,
Dat wel den wolf, wiert van een ſchaep verſtricket: ſet
Verlooren Schiltwacht, inder nacht, maeckt gy wel let
Dat niemant ſlap'rig valt; zijt doch op uwe hoede,
Den Stier-Man kruyſt de Zee, op moed', en onvermoede;
Het onreets komt vaeck eerſt, de giſſing die bedrieght,
Men vint dick by den weg, daer meenig hoog om vlieght.

Mendoſ. Stelt alle ſorg ter zijd, laet my de wacht bevoolen,
Ick heb wel eer de muyſch, beſprongen in haer hoolen:
Het is het eerſte niet, dat mijne ſtaele kling,
Deê bucken wie haer ſag, en vallen watter ſting:
Den Marcker, en den Cleef, die weeter van te ſpreken:
Hoe veel daer leſt noch zijn, voor haren glans beſweken;
Het is van breyn, en bloed door-tempert, en met ſweedt
Van Vulcaens drabbig lijf, door-ſtaelt, en ſelfs geſmeedt
Op Mulcibers metael: het aenbeelt vol verſchricken,
Dat wie de voncken ſiet, moet door den roock verſticken.

Alb. Zeeg-Haſtich, Oorloghs-Helt, u naem die wert geviert,
Soo wijd het dag-licht blickt, u dâen die zijn verciert
Dry-ſtaltigh, als den hoorn, vanden geſwinden boode:
Die de vermoeyde leên, des s'nachts tot ruſt gaet noode;
Geen water, vier, noch eyſch, en heeft u oyt verfloudt
U Swaert, dat is dijn ploeg, die d'aert vol lijcken boutd.

 Toont

Toont nu oock wie gy bent.

Mendoſ. Ick ſal haer reformeeren,

Dat hy geen naelt bederft, tot 't flicken van zijn kleren. (*Binnen*)

Alb. Ick volg in alder yl, met de Infantery :

Lojaſ. Waerom vertoeft den Vorſt?

Alb. 'k Wacht alfonſo noch by

My, met een trop volcx, die hy noch op gaet lichten.

Labberl. Zijn wy niet ſterck genoegh, om deſe ſaeck te ſlichten?

Wat hoeft-men meerder man, tot ſoo een kinder-ſpel?

Alb. En ſpreeck niet al te boudt, men ſag voor Turnoudt wel

Wie dat zy waren, 't zijn al uyt-geleerde knechten,

Die geen die hooft, voor hooft, wel een van ons bevechten;

Laberl. Ja met de ſchop, of ſpa, in een belegering.

Alb. Het geen dat zy leſt deen, was voor de vuyſt en kling;

Daer toe in 't open velt.

Gaſpar. Wy wierden toen beſprongen.

Heel onverdacht van haer, zy hadden aers geſongen

Wel heel een ander lied.

Alb. Ick weet het niet, dien ſeeg

Was vaſt ſoo groot, dat hy dat-mael drie duyſent kreeg

Gevangen; het ovrig dat wiert al doot geſlagen.

Philip. Zy ſullen voor dat-mael, haer dees'-mael nu beklagen;

Een yder wreeck hem nu, de wraeck die geeft ons tijdt.

Labberl. Slaet haer maer alle doot, en ſchelt de reſt haer quijt. (*Binnen*)

II. Uyt-komſt.

Yſabel, Piedro, Gaſparo, Vilalobos, met meer ſwijgende uyt.

Iſab. Ick bid u al-te-ſaem, Man-Hafte Oorloogs-Helden,

Die meermaels in gevaer, u om den Coninck ſtelden,

Met vlijſch, en bloed te weer; toont dat gy die noch bend,

Die met de zeege-koets, de wolcken hebt door-rend,

Tot ſpijt des Africaens; en 't wreede Heyr der Mooren.

Die gy des levens-draen, ſoo vaeck hebt af-geſchooren

Tot Spaenjens groote nroem, en uwer aller eer:

Set nu u degens ſchrap, en ſcherpt dog dijn geweer

Op dees af-vallige; laet uwe daên tog tuygen,

Hoe dat het mindere, moet voor zijn meerder buygen:

Ey sta dog nimmer toe, dat dit Calviens gedrogt
Sou roemen, dat haer hand oud' Room had onder-brogt.
Piedro, Dien dag beleef hy nooyt, eer sal de zon verdwijnen;
En aen des Heemels loop, geen ster ten pronck meer schijnen;
Eer dat het Catholijck, zijn licht wert uyt-gedooft.
Gasp, Dat leyde noyt den Pausch, ons aller opper-hooft:
Het is wel eer geschied, dat 't leger der Albanen,
Beswerckt wierd, door een wolck der trotse Didojanen:
Maer 't smoorden daerom niet, haer licht brack weder door,
En kreeg door Schipio, meer glans als 't had te voor:
Het water klimt t' somteyds wel op de Cust der lippen:
Een Schip loopt dick gevaer, door 't stooten aende klippen;
Den romp krijgt wel een krack, dat schoon den kiel niet schaedt,
De Trom slaet wel Alarm, daer 't hooft blijft sonder staedt,
Maer 't sterft daerom niet al; als 't onweer is verdweenen,
Soo heeft de Zon, by ons vaeck op het warmst gescheenen.
Wanneer den krancken uyt zijn zieck-bed weer geraeck,
Hy eet meer dan voor heen, en oock met beter smaeck:
't Geluck dat hem wel eer, veel jonste heeft bewesen,
Dat toont het nu aen ons. wy sullen weer her-lesen
Het tijdt-boeck van haer eeuw': hy sit nu inde val;
Het water stut zijn vlucht; ons Heyr verslaet het al:
Niet een komt van haer af, als die wy 't leven schencken;
Zoo hy ons hand ontloopt, sal hem den stroom verdrencken;
Dus krijght-men op een bot, dat hem soo dier deê staen:
Ons onweer is voor by, het dag-licht dooft de Maen.
Ysab. Ach! Of dit waerheydt waer, hoe woud' ick my verblijden
Met al ons Geest'lijckheyd, die soo veel van haer lijden;
Maer 'k vind' my heel bedroeft.
Velalob Me-Vrouw is maer te vreên,
Ick hoope eer de Zon, noch twee-mael heeft door reên;
Met haer geswinde paerd'; Nephtunus silte baaren
Dat u gantsch Nederland: voor Wettigh sal verklaaren.
Ysab. Dat geeft ons lieve Vrouw. (*Alfon*. uyt)
Alfons, Princes gins staet den trijn;
Die 'k met my heb gebracht, die alle willig zijn

Met ons haer goed, en bloed, tot op het left te wagen;
Die tijding licht mijn smert, nu is mijn wond aen 't dragen. (*Binn.*)

III. Uyt-komst.

Pr. Mauritz, Gr. Lodewyck, Gr. Everrad, Gr. Ernst, Gr. Fredrick. Coll. Veer, Oratus Veer. uyt.

Gr. Lod. WY zijn op u ontbodt beheerscher in den Staedt,
Van 't vry-vereenight Rijck, verschenen in den Raedt:
Wat heeft zijn Hoogheydt voor met soo geswindt te ylen?

Pr. Maur. Man-hafte oversten, en stutten om de stijlen
van 't oude 's Graven Hof, dat seven Hoofden sluyt.
Door een Geklouwden Leeuw, die met zijn Tanden stuyt
De ballen weer te rugh, van 't wrevelig Leônen;
Die met zijn voeten druckt, soo veel gevierde Trônen:
Als noyt den Arabier, of trotsen Persiaen,
Die van der Zuyder kim, sijn Rijck in 't Oost doet gaen:
Ick wil 't u alle dan hier met een woord verklaren,
Waerom men soo geswindt, u hier heeft doen vergaren,
Nae dat den Hoogen-Raedt, van 't Hof-Provinciael
Zijn by malkaer geweest, in hare Hooge Zael;
Om saecken van belangh, en naer veel omme vraegen;
Is endelijck gestemt, dat wy een Veld-Slagh waegen
Tegens den Cardinael.

Veer. Zoo gaet 't belegh niet voort?

Maur. Neen noch niet; wy strecken weer te rugh nae Nieupoort;
En willen op den strand ons Leger daer gaenvoegen,
In wel verdeelde leên, 'k verhoop g' u sult vernoegen,
Als ick haer heb gestelt; een yder doe zijn best,
En toon een Tygers hert; als gy het Leeuwe nest,
Op 't onversients bespringht, zijn dick gehuyde Jongen,
Die hy t' ontydig dood: wy werden oock gedwongen
Te wreecken op dees tyd, ons langh geleden leêd:
Zyn volck dat is oneens, het Leger legt verspreêd,
Onwillig van malkaer, wy moeten 't Eyser smeden
Terwyl het Zint en gloyd; als 't hooft is sonder leden,
Zoo wert het licham swack, wy tasten hem maer aen;
Wy willen nu met Godt, hem gants uyt t' veld op slaen;

Ick treed als Veld-Heer voor, volgh my als trou Trabanten,
Geen Arendt vlieght hem moey, als hy van alle kanten
Gevogelt om hem vind, de proy verſaght den toght;
Al was zy noch zoo wijdt; waer wierter ſmert gedoght,
Wanneer men nae den ſlach, den rijcken buyt gaet deelen;
Wat wond deed immer weê, den ſchadt die doetſe heelen:
Het Gout verſacht het al; den ſteen der Diamant,
Bekoort het ſcherp geſight, hy light van alle kant:
Wat hand en liet hem nu niet om de wapens ſtreelen,
Daer 't gantſche land is vol, van Paerlen en Juweelen,
De Hartoginne zelfs vervoeght haer by den ſlagh,
Met al haer hooſſche ſtoedt; wie ſach oyt blyder dach',
Als doen de Son beſcheen de pracht van Darius volken,
Haer glanſch ſchoot weer te rugh, tot boven aen de wolken;
En Alexanders bend, dien die was toe geſeyd,
Verdeelens onder hun, en 't liecht den dag noch ſchyd,
Door 't ſincken van haer ſtrael, nae d'onder-aerdſche recken;
Daer zy als wy vermoeyd; gaet d'onvermoyde wecken
Weer uyt den duyſtren droom; tſa ſtelt u oock in 't veld;
Een yder toon van u, als dat hy is een Held
Gelijck den Maſſadoon, verbreeckt den Saudanier,
Slaet op Caſtiljen los, verbrijſelt haar banier:
Be-erft den rijcken buyt, het is u al geſchoncken;
Gy hebt ſoo wel als zy, uyt Mavors ſchael gedroncken,
Ter kim-vol in getapt; dat bloed van boven ſchuymt:
'kEn Weet geen Batavier, die oyt ſich heeft verſuymt:
Den grooten Julius, die plachter op te pralen,
Dat hy noyt beter volck, in Wapens konde halen,
Als 't Leeuwen-daelders Heyr: hy ſloeg oock niet een ſlag,
Daer niet het Water-Volck, behielt het groots geſag:
Vol-voer nu elck zijn plicht.

Gr. Ernſt. Wy ſtrijden om de wetten;
Die Carels ſtaele hand, in Numa's tijd-boeck ſetten.

Everd. En ick gevolg den weg, van Brutus Goude Hand,
Die inden vryen Staet, ten beſten dient voor 't Land.

Gr. Fred.

C. Fred. Al wat Pompilius, of Rommelus ooyt deede;
Stemt met 't gemeen, 't om-helst den innerlijcke vreede:
Een yder bleef in 't zijn; 't gemeen dat leeft door een;
Het Hooft bestiert de leên, de leên bleef 't hooft gemeen:
Zy bonden haer persoon, selfs in haer eygen rechten;
't Gemeen stemt in haer wil, ten aen sien dat zy hechten
De hand selfs aen het Jock, tot voor-deel van den Staet:
Een yder had in 't zijn, zijn op-gehoopte maet;
En dit bleef in gevolg, tot dat Tarquin quam stappen
Op 't hooge Capitool, wiens Croost als deês, de trappen
Van 't oude Setel-recht, bemorste door zijn daên
De een door overspel, d'aer door te wreuwel gaen
Met zijne duur gemeent, die 't laes! te smartlyk kofte
Met stricken ende swaerd. haer eerste trouw-belofte,
Die Cæsar had gedaen, eer hy ons kim verliedt;
En setten zijnen Zoôn in 't opperste gebiedt.

Everard. t' Is soo, 't was haer belooft, den Gods-dienst inde Kercken;
Dat die naer ons Geloof, een yder mocht bewercken
Naer zeden van 't gebruyck, het Nachtmael, en den doop:
Die door d'Apostels leer, ons geeft de vaste hoop
En zegel, tot den bondt der ware erffenisse,
Die wy hebben met Godt door de verrijsenisse
Van zijnen lieven Zoon: den Heylandt van ons al;
Die weer 't verbroocken heelt, van Adams droeve val.

Gr. Lod. Wy vechten om 't Geloof, als om de Moorderyen
Die Alba heeft verricht door zijne Tyrannyen.

Veer. Dien bloedt-Hondt was te fel.

Orati. Het was een Terminus.
Een wreeden Neronist; den tweeden Commodus.
Die goede seden brack, en maeckt verkeerde rechte
In plaets, tegens 't gebruyck: hy maeckten 't echt on-echte
Door zijn verbastert zaet: hy schreeft een Bloedt-Raedt uyt:
Daer toe d'Inquisiteurs, om soo van al 't besluyt
Te weten van een Mensch, hoe hy was van gevoelen:
Daer hy dan na de bicht, zijn moet me ginge koelen

Op't felste dat ick kon, men wist van geen appel:
Dees raad wees by arrest, 't mogt qualijck zijn of wel;
De wet hing in haer keur; 't verdoemde dat most sterven:
Een deel door galg en radt; de ander deed men kerven
De leeden van malkaer: men moord men brand, en braed,
Noyt sag-men in de hellbe drijven meerder quaed
Als desen heeft verrigt, met zijne Pelops spranten;
Die tegens 't waer geloof, als duyvels listig kanten.

Ernst. Zijn raedt besting by schuym, gelijck als in Vergas;
Den snoodsten onder hun, die selfs gebannen was
Heel uyt Castilien weg, om zijn moordadigheeden,
Die hy door boosen raedt, te weeg braght by de leeden
Des rijcx.

Everrad, Wel nu zoo ist dan over tydt, men keer
Zulk een baldadigheyt: steldt u dan in t' geweer,
En wreeckt den veel geleden hoôn: snuyck hare vlercken;
Beneemt haer nu de vlught, van land-bestier, en kercken;
Doet de verkeerde mis, en neemt het cruys verdrait.
Slaedt uwe hand aen 't stael, waer mee gy lijcken maidt;
Doet snevelen die geen, die ons voor heen deên snevelen:
Scheert hem op 't neer-lands, zijn barsche spaensche knevelen;
Dat is glad af den kop: speeldt met gelijcke munt.
Set uwe degens schrap, en stoot hem met het punt
In zijn gespeckte romp; het dient oock voor het roesten:
Nu met gelijcke moet, laet ons haer al verwoesten
Tot Hollands grooten lof.

Boets. Ick volgh den Veld-Heer na,
't Zy waer hem 't noot-lot schickt of perst.

Fred. Ick sta
Gelijck een muur; en sal zoo lang mijn plight betoone,
Tot ick den weg des vleesch, de ziel met 't eeuwig croone.

Lod Ick volg mijn bloet-verwant, mijn veel ge-eerde neef,
Soo lang ick asem schep, en 't bloed door d' adren sweef.

Ernst Mijn hand blijf hem verplight, en sal 't zoo lange blyven,
Tot dat de dood mijn ziel sal uyt het licham dryven,

Na 't alder Zielen veld.

Boetſ. En ick gevolg het ſpoor:
Daar d'Alder-Helden dood, het leven noyt verloor;
Ick wapen 't ſterflijck ſelfs met deonſterflijckheden,
De faem verſelt de daên, van d' af-geleefde ſchreden
Waer in men noyt en ſterft, de dood en is geen dood:
Als-men naer tijdelijck, zijn naem daer door vergroot.

Gr. Fred. Zijn Hoogheyt my verſchoon, indien 't hem mogt miſ-
Het geen ik met een woord hier tuſſchen wilde voegen, (noegen,
Sou het niet beter zijn, dat wy ons Leger met Trenceên
Om-groeven, en wachten hem in, om zien waar heen
Hy wouw, als wy rontom vaſt ſterck lagen begraven;
Wat leet kan hy ons doen, hy mag ſig moede draven
En rennen ſoo hy wil; wy leggen 't oor op 't Eijs,
Gelijck den ſchrand'ren Voſch, waer door men eerſt wert wijs,
Of den geronnen Schors, den overgang kan dragen:
Men werck het uyt met liſt, hoe dat hy beſt geſlagen
Kan werden door ons hand: want valt hy op ons aen
Als wy omzingelt zijn, ſoo ſullen wy hem ſlaen
Wel ſes Man, tegens een, die wy van d'ons verlieſen:
Den Veld-Heer doe zijn ſin, en wil het beſte kieſen.

Pr. Maur. Dit vind ick niet geraân, den tyd is oock te kort:
Wy zijn op 's Vyands boôm, daer dient geen tyd verkort
Met ons; hy ken hem na zijn wil met volck'ren verſtercken:
Hy ſou naer luſt, en keur, ons in ons eygen wercken
Berennen na zijn ſin, hy hongerde ons doot:
En ſloeg ons gantſche Heyr, wel ſonder ſlagh of ſchoot;
Wat ſtof kreeg hy hier door veel meer als oyt te ſchimpen:
Zy ſcholden ons voor hond, die met den ſtaert gaen krimpen
Tuſſchen de beenen weg; blô-hertig ſonder hert:
Neen, neen, den ſchimp voor heen, heeft ons te ſeer geſmert;
Wy ſouden 't tot ons broot, wel eten alle dagen:
Dat-men in 't Veld, met haer, geen Veld-Slag derfde wagen,
Ick bid gevolg mijn raet, 'k verſeker u den ſeeg,
Soo even als den Spart, die eer voor Troyen kreegh.

IV. Uyt-komst.

Sofia, Ysabel, Bicht-Vader.

Sof. HOe nu Princes wat's dit, geeft gy den moet verlooren?
Nu't wrevelig weer heeft, met nieuwen Eed gesvvooren,
U houw en trouw te zijn.

Ysab. Haer Eed is als den Wind,
Die door de heete Zon, op middag wert verslind;
Wat eens in Sonde valt, of schoon zy tien-mael sweeren:
't Mis-trouwen blijft een by, men twijffelt aen't bekeeren.

Priest. Me-Vrou zy maer getroost.

Ysab. Hoe kan ick daer mijn wil
Op't hoogste tegen is?

Priest. Schep moet, en hou u stil
Den Hertog is niet ver.

Ysab. Raeckt hy in Geusen handen;
Soo is zijn Ziel te niet, en 't lichaem sal-men branden
Tot hoon van roem.

Priest. Geen noot, ick heb zijn kleed gewyd
In Sint Servators Kerck, alwaer zijn heylighyd
Noch lest den af-laet deed: ick heb het oock bestreken
Met duysent Cruze-Ficx, en onse Lief-Vrouws teken
Daer cierlijck in gehecht, hy heeft in't minst geen nood;
Ick heb zijn Ziel bevryd, en 't lichaem voor de dood:
Hier toe soo sal-men noch ter eeren van Lorette,
Met Heyligh Misch-gewaen, 't mirakel Choor besette;
En doen staeg Bedevaert.

Ysab. Ey heylige Vader seght,
Hoe wyd dat 't Geusen Heyr, noch wel van't onse leght;
Mijn hert is soo benaudt, ick kan my selfs niet troosten.

Priest. Ick hoope eer de Zon, het Parel-Rijcke Oosten
Noch twee-mael heefr verclaard: Me-Vrouw haer troosten sal,
Gelijck als Judith deed om Holohpernis val.
Zy zijn noh niet soo na, ick hoor van Nieuwpoort seggen,
Dat zy daer op den strand in vol Slag-ordre leggen.
O! Nostre Dame help de Gansen op de vlugt,
Bewaer u Heylige Kerck, voor zoo een boose lugt,

Verdelgh het ſnoo geſpuys, die van u zijn gevallen;
En bied ons maer de hand; verſterckt doch onſe wallen,
Daer gy ter eeren ſtaet geheylight op 't autaer.
En hooret ons gebeên, zoo vlijtig voor en naer;
Verhoort my nu ter tijd, ter-wijl den noot my prickelt;
En mijn alwaerde Prins, zoo na ſich vind gewickelt
In 's Vyands leger in.

Prieſt. Daer comt den Hertoogh ſelf:
't Schyndt dat hy zijn gebeên, wil ſtorten voor 't gewelf,
Van ſint Barnardus tomb: houd u zoo lang verſteecken,
Op dat hy daer zijn bight, vry-moedig uyt mag ſpreecken?
Hy ſlaet het Heylig-Cruys devotig voor zijn borſt;
Ey ſiet, hoe yverich zijn ziel na 't waeter dorſt:
Hoe baed' hy in de vont; beſtrijck u maer ter degen;
't Sal al de Hyligen te beter doen bewegen,
Te hellen op uzijd': Sint Joris ſtrijd-baer hand,
Sal u behulpig zijn, in 't heetſte van den brand;
Hy ſal u redden, door het fel gewoel der Draken:
Hy ſalze voor u oogh, als ſtof ter neder maeken:
Of blaſen s' in de wind, tot voetſel van den roock;
Daer zy niet anders zijn als enckel damp en ſmoock;
Hy recht hem op; ey zie. (*Her. Albartus.* uyt)

Yſab. Ick tree den Vurſt flucx tegen,
Geluck mijn waerde lief. dat u den Hemel zegen
In voor-ſpoed meer, en meer.

Alb. Heb danck mijn ſchoonſte ſchoon;
Ick hoop u noch eer lang, te heffen op den Troon
van uwe erffenis; ick wil de ſeven landen,
Met hulp der hyligen, op dit-mael zoo aen randen,
Dat men in 't corte, zal een vreughdig uyt-comſt ſien.

Yſab. Mijn Prins, ick vrees dat dit wel ſwaerlick moght geſchiên;
Den Vyand is vol-moets; ick leef in hoop en vreeſe.

Alb Ick wil u herte haeſt van deſe quael geneeſe:
Wy zijn drie tegens een; den ſenuw des Soldaets,
Is by ons uyt gepickt, dies vreeſt met al niet quaets:

Dedroefheydt voor 't begin, veranderdt na 't vol-trecken
Vaeck in een blijde maer; mijn hand die sal verstrecken;
Voor eerst, in 't open veld een schrick voor 't jonge-bloed,
Van Willems teere Soons, die nauw noch zijn vol-voed
In mannelijcke leên: wat mogen dese laffen?
Doch aen des Conincx jaght, als brackjens comen blaffen.

Priest. d'Arts-Hartoog twijfle niet, hy heeft de Godheydt mee;
En wie die heeft, verliest in oorlogh noch in vree.
Wy geven ons al tsaem seer vlijtig in de kercken,
Willen, het geen u swaerd niet alles uyt kon wercken
Vol-voeren door gebeên: een yder na zijn staedt,
Sal voor het autaer zijn, in 't Heylig mis-gewaedt:
En Branden stedig licht in dubbelen getallen.
Men sal de Klocken oock al in musyck doen schallen.

Alb. Doet zoo Godvrugtigh Heer, 't gebed vermag seer veel;
Wanneer het door 't gemeen, gestemdt werd in t' geheel.
Mijn hertse Gemalin, 'k wil u den Heer beveelen;
Den tijd eyscht mijn vertreck.

Ysab. Wie sou mijn wonden heelen,
Wanneer gy bleeft in 't veld? ick scheijd niet van u af;
Ick sterve daer gy sterft; u rust-plaets is mijn graf!
Ick laet u niet alleen, ick wil u steets versellen,
't Zy waer u 't noot-lot stort, ten Hemel, of ter hellen.

Priest. Me-Vrouw wat 's dit geseght? de Hel en heeft geen macht
Aen uw' Gesallefde; te werpen in de gracht,
Van 't eeuwige verderf; ick bid laet u geseggen,
Ten past u niet Princes, de hand aen 't swaert te leggen:
Dit is der mannen plicht; dit voeght een dappre Vorst;
Maer niet een teere Vrouw, wiens ziel na vreede dorst:
Ick bid de Hartooghin, zy laet den Prins maer reijsen;
Wy willen in die tijd, u alle hulp beweijsen,
Door vierige gebeên, of wat u teer gesight
Tot troost van nooden dient; dat blijft by ons verplight.

Ysab. Geen troost beklimt mijn hert, als ick mijn liefste misse;
Het licht selfs van den dag, schynt my een dusternisse:

Een uur valt my een jaer.

Priest. Princesse denckt de noot
Hem perst tot sulcx.

Ysab Zijn noot die perst my heel ter dood
Ag laes! wat gaet my aen?

Priest. 'k Verseecker hem sijn leeven.

Ysab. En als hy 't dan verliest, kent gy 't my weder geeven?

Priest. Princesse u geloof dat scheijnt gansch wonder swack.

Ysab. Soo desen stijl beswijckt? krijgt Oosten-Rijck een krack.

Alb. Mijn lief, zoo gy my niet laet na het Leger wijcken
Soo maeckt gy my, en u, en al ons volck tot lijcken:
Dies ziet toch wat gy doet, maeckt uyt de noot een wet.

Ysab. Soo 'k hier dan blijven moet, soo bid ick dat gy set
U voeten niet te wijd op Dardans wrevele velde;
Doet soo als Schipio: die nimmer sich en stelde
In 't heetste vanden brand, en nochtans munt hy uyt,
Dat noyt geen Veld-Heer heeft, hem in ziin tocht gestuyt:
Dies geef goe raed, en daed, gy vecht maer met de reden:
Het hooft blijft buyten schoots, hy waegt alleen zijn leden,
Want die bestaen in veel, het hooft bestaet in een;
Soo dat te vallen komt, valt 't lichaem met hem heen:
Dus siet toch wat gy doet, neemt u voor al in achte,
Want al te ruckeloos, sou vaeck u selfs doen slachte
Tot schade voor 't gemeen.

Alb. Wel aen ick ben te wreed;
Hier op geef ick mijn hand, als dat ick uwe beed
Verplichtich blijven sal, 'k beveel u waerde Vader,
Soo lange mijn Vorstin, zijt gy haer troost en rader
In alle noot.

Ysab. Vaer wel, mijn lief, vaer wel.

Alb. Dees kus
Die blijf u by, soo lang tot ick u droefheyd sus,
En stille als voor heen.

Priest. Dat het den Vorst gelucke.
Dat hy der Geusen Heyr, versla in duysent stucke. (*Binnen*)

Pr. Mau-

Pr. Mauritz, Gr. Ernst, vander Noot, Gr. Edmond.

Maur. WAnneer den schipper siet een on-weer in de zee,
Tragt hy voor alle-ding na een gewenste ree;
Hy geeft sijn volk moed, en schickt haar na de zeylen,
Het sinck-loot moet van 't boord, om wisse grond te peylen.
Een yder is in 't sijn, van 't geen den nood vereyst,
Ter wijl het bracke-schuym tot aen de wolken reyst.
Laat ick u dan te recht, als een Ulisses raden,
't Sal door geen houte-paert, maer een door dappre daden
Geschieden voor de vuyst: doch even niet te min
Sal 't met een dudle streeck om-heynt sijn het gewin
Van ons: 't sal dan voor al ten hoogsten noodig weesen,
Dat gy, mijn lieve neef; een trop volcx uyt wildt leesen,
Waer mee dat gy den pas van Lessinge beset:
Daer hanght veel aen, dat hem den door togt werd belet:
Hy kan ons oock hier door, niet onversiens bespringen;
Het noodigst doet men eerst, en dat voor alle dingen:
Gehoorsaemd dog mijn wil.

Ernst, Mijn wil stemd met u woort
'k Neem Edmonds Regiment, 'k ga daetlick met hem voort.

Maur. Verselt haer vander Noot, met u gevierde Zeeuwen.

v. Noot. Wy sullen hooft, voor hooft, ons toonen als de Leeuwen
In Cappadocien, als hy sijn jongen mist;
Hy woed door bosch, en woud, hy schuym-beckt en hy hist
Zijn selven tot de wraak, hy aerbeyd om 't verlooren.
Wy sterven oock om 't ons; en soecken eer te smooren
In eygen bloed, en sweet; als dat men mist het geen
Dat tot ons Zaligheydt moet dienen in 't gemeen.

Edm. Tsa wacker in de zael, men noopt geen paerd met spooren
als het gewillig draaft. geen ragh besoetelt d' ooren
Van den door-trapten moll, soo lang hy met sijn snuydt
Hem boud een aerde slodt, daer hy den slang voor stuydt;
Hy dreijgt het serrepent met d' opgesmeeten baack,
Den hoop verschrickt het dier; gelijck een dief de kaack.
Wanneer den Vyand ons, zoo moedig aen siet coomen;
Het flouw, en onbeherst; moet voor 't beherste schroomen:

Hy neemt sijn weg verkeert, of leght met allen stil;
Dies wat sijn Hoogheyt stemt, dat stemt oock onsen wil.

Maur. Den Heer die blijf u by, hy bane dyne weegen.

Ernst. In desen zelven naem, vertrouwen wy den zeegen.

III. DEEL I. Uyt-komst.

Herman. Wouter.

Herm. Wat hoor ick voor geluydt?

Wout. my dunckt 't trompetten zijn,
'k Hoor d' een die blaest den mars, en d' ander weer clarijn,
Wat of dit sal bedien?

Herm. Hier valt weer wat te geeven
Voor ons.

Wout. Dat is wel wis genoch, wy zijn ons leven
Niet vry.

Herm. Zy nad'ren vast: hoe schittert d' avent Son
Doch op haer helmen af? 't gelijckt een silv're bron,
Door d' schaduw' van de maen, wanneer zy op de beeken
Haer straal uyt spreijd.

Wout. Waer sullen wy ons best versteecken?

Herm. Waer woud gy heen? zy gaen ons durp doch voorby,
Blyf staen; gints comt al een, die spreecken wil met my.

Forier. Herman. Wouter.

For. TSa Ampt-man schaft ons gelt en voeder voor de paerden;
Maeck aenstal, flucx geswind eer wy u dorp aen vaerden,
En leggen 't in de asch.

Herm. Sint Anna ons behoed
Voor zoo een groote scha, in dollen overmoed.

For. Sint Anna, of sint Job, of Jacob met zijn schelpen;
Al waert sint felten zelfs; die konnen hier niet helpen.
Wy soecken onder-houd; daer hebt gy 's Hartooghs hand,
Door lees het, spoed u wat.

Herm. Gy vreet ons gantsche land,
Met huyd, en hayr noch op: daer wilt het oock door leesen,
Is dat der boeren schout?

For. Hy ist wel eer gewesen.
Nu maent hy het dorps-gelt, by tijden voor myn in.

Wout. Ons schout-amt geeft niet veel, als gy met u gesin,

Ons toe spreeckt alle daeg.

For. Houw wilt dyn tonge snoeren,
Doe lompen als doe bist, of 't geld fluex al dyn boeren
Op haer vervloeckten kop; bernnuyter halt dijn moel,
Eer ick dig ringels wijs, een afvangh met pistoel.

Wout. Ick bid mijn heer houd in, 'k wil gaerne voor u swijgen,
'k Had 't oock niet boos gemeent.

For. Ga wilt ons haver krijgen,
En gras; verschaf ons plaets, en stal, ga heen geswind,
De huys-luyd moeten zijn zoo rap gelijck den wind,
In des Cryghs-mans dienst.

Herm. Dat geschied oock soo veel malen,
Dat ick niet langer weet waer dat men 't al sal halen,
De schuuren die zijn leeg, de solders zijn vast kael;
't Zy waer-men gaet of komt, 't is over even schrael
'k En weet niet hoe men 't steldt.

For. Wat kraeckt gy voor quay nooten?

Wout. Niets toch, wy sullen sien hoe dat men u best looten,
En deele van den aar: hoe sterck is uwen trop?
Ick schatse op twaelf duysent man, soo kop voor kop
Te paerd, vry ruyters als Pidê.

Harm, Wy sullen kleppe
Strackx met de klock.

For. Doet soo op dat zigh yder reppe
In zijn huys, daer comt den Veldheer selfs; geswind ga. (*Mend.* uyt)

Mendos. Hoe donder is dat soo? dat dich der hagel sla
Met wachten over al.

For. Den Vorst wil my verschoonen,
'k En heb niet eer gekond.

Mendos. Waer blijft d'haver en boonen,
't Rouw voeder voor de paerd? waer hald gy 't rendevoe?
Dit talmen is onnut ick werd dit futslen moe;
Forier dat gaet niet aen, hoe sal 't gantsch leger wachten
Nau; dat valt te spa, gy moet u anders trachten
Te houden in het veld; gy valt den boer te goet;
Zijn dienst moet daer al zijn als gy u mond op doet:

Woudt gy langh morgen-ſpraeck, met deſe kneukels houwen?
Soo liet g' u ſelfs, en oock den gantſchen trijn verflouwen.

Wout. Ick bid u Mogend-Heer, geeft ons tog meê gehoor
De armoed' is ſeer groot.

Mendoſ. Wat leld gy aen mijn oor?
Scheer voort my hier van daen, doe ſchelmen al te hoope;
Ick laet u ſtrackx een deel hier aen een boom op-knoope.

Wout. Wy bidden om gena, en vallen voor u neer
Op ons geboge knien; ontſtelt u niet ſoo ſeer,
Wy hebben al geluydt; de nabuerſchap ſal komen,
Daer gy ſult altemael van werden ingenomen.

Mendoſ. Dat hoeft niet; brengt ons maer bier, en brood, haver, hoy;
Wy leggen deſen nacht hier buyten op het ſtroy
Of in het graſig veld; ons dient niet lang te ſlapen,
Wy houden ons Alart, een yder in zijn Wapen.

Harm. Soo ſluyt dan maer u volck, hier op ons groen gemeent,
En eet, en drinckt, van't geen dat God ons heeft verleent.

Mendoſ. Ba ſoo, dat is een woort; dat laet ſig beter hooren.

Harm. Ick bidde dog den Prins, wil ſorgen voor ons kooren,
Dat het niet wert verplet, ('t gewas hier van ons veld.)

Mendoſ. 'k Sal maken dat daer voor werd Sauvagard' geſteld:
Beſorg u niet in't minſt, als g' ons vol op wild geven?
Wy ſullen niet een hoen, of kiecken nemen't leven;
Bekommer u maer niet; hier voor blijf ick u borg.

Wout. Als u daer goet voor ſpreeck, ſoo leeft-men ſonder ſorg.
Wy ſullen't u geſwind, van alles toe gaen dragen.

For. Ja brenght ons vry wat veel, 't zijn hongerige magen.

Mendoſ. Trompetter t'ſa blaeſt troep, dat yder werd bekent,
Datmen hier ſchaffen ſal: Forier ſlaet gy mijn tent
Daer oock geſwind ter neer; men ſal met haeſt wat freſſen:
En ſouffen eens daer toe, om onſen dorſt te leſſen:
d'Erts-Hertoogh is niet wijdt, wy zijn op onſe hoed.

For. Voorſichtigheyd die is voor alle dingen goed.

(*Binnen.*)

II. Uyt-

II. Uyt-komst.

Wouter. met eenige Boerinnen uyt. *met kurven.*

Wout. ZYn u korven wel versien?

1. Boerin. 'k Heb hier speck en ey'ren;

2. Boerinnen. En ick heb ham, en worst: ô Heere tog wel key'ren
Dit dragen valt te swaer; 't is alle daeg te doen.

Wout. Heeft niemant wat gebraedts.

3. Boerinnen, Ick heb een Turcx hoen.

Wout. Dat is voor den Veld-Heer.

4. Boerin, En hier zijn oock souzijsen
De Bolonien, daer toe wat spaensche radijsen;
Daer smaeckt den dronck wel op.

Wout. Dat is wel overleyd:
Het komt hier noch soo schaers.

1. Boerin, 't Is yder aen-gezeyd
Nochtans op 't scherpste.

Wout. Hoe varen dog uwe kruycken?

3. Boerinnen, Ziet desen is met wijn, en die and're dick-buycken
Zijn al met Meghels-Bier.

Wout. Treed met my in de tent.

4. Boerin. Nu gaet ons voor, den weg die is u best bekent. (*Binnen*)

III. Uyt-komst.

Isabella, Sofia, uyt.

Ysa. DEn slaep beswaert 't gemoet, den droom beangst het het hert;
My docht ick was te nacht gantsch in een bosch verwart;
Daer ick geen pad en vand, maer enckel haegh en dooren,
Die stuyten mijnen loop: de Son die scheen te smooren
Door 't kronckelig gewasch; de blad'ren waeren blauw,
Vermengt met eenig swardt, doorstrickt met geele tauw;
Hier tussen scheenen noch glad op-geschoote boomen,
Gelijck den steylen mast, ontrent de noordsche stroomen.
Ick keeck vast om my weg, maer waer ick sach 't was nacht;
'k En vond oock niet een mensch, die my te rechte bracht:
't En was niet langh daer naer, of 'k hoord' een onweer homlen,
Als of 't een donder waer vermengt met duysend tromlen:

't Weer-lichte, Blicxsems-wijs en baerde pijl op pijl,
Die men haer drift soo 't scheen, wel hoorden op een mijl,
Door ruysschen 't dichte woud: dit joegh my meer benouwen
Als oyt in mijne ziel; ick dorst my niet vertrouwen
Een voet meer voort te gaen; hoe-wel ick nauwlycx kon:
Hier bleef ick doen vermast, soo lang de blonde Son
Den onder kim van ons strael-swierigh had om ronnen,
En klaerden 't koele Oest; doen daght ick my gewonnen,
Maer niet lang; 'k val weer in en duysel op een nieuw,
Veel swaerder als voor heen; my dacht een stack en hieuw
In 't vinnights op my toe, en treft my in het slaepen.
Van 't seer verwarde hooft: ick riep de edle knaepen
Die om mijn koetse sijn; maer yder stingh verstijft
En scheenen als ick mee, van 't leven heel ontlijft!
Hier op ontwaeckt t' ick flucx en sach vast om my heenen,
Maer 'k sag noch 'k hoorde niet, dan driemael deerlijck steenen:
Wat dit beduyden mach, is hem alleen bekend;
Die met des Hemels licht de gantsche aerd om rend:
Ick vrees het treft mijn Heer.

Sof. Ey wilt doch soo niet suchten
Princes, gy krenckt u selfs.

Ysab. Kon ick mijn ramp ontvluchten,
Kon ick mijn smert ontgaen, wat vogel was soo snel
Die my weer haelen souw; met zijn door wickte vel.
Ick vloog tot aen het dack, der veel gevierde sterren,
En liet door de Planeets, my desen droom ontwerren.

Sof. De droomen zijn bedrog, een ydel min als niet;
Gedreven door de wind die men niet tast noch siet.

Ysa. Dat 's waer men siet hem niet, maer vaeck laet hy hem voelen
In Nephtuns takel-werck, dat 't schip omver doet woelen;
Of werpt het op een klip, of elders aen een strand,
Daer 't flucx aen spaenen stoot, of welt het aers in 't sand.

Sof. Dat beurd niet alle daeg, dat sulcke Noortze buyen
Bestormen onse kust; zy waeid meest uyt den Zuyen,
Of uyt het swoelig West, hier aen ons Vlaemsche wal,

Ysa. Daer waeiter een, die 'k vrees het al vernielen sal,

En dat op desen dag, ach Prince siet u voren!
My dunckt door desen droom, dat ick u heb verloren. (*Priest*. uit)

Prister, Ysabella, Sofia,

Priest. Schep moet, Princes schep moet, dem Hemel draegt ons jonst,
Door leest een-mael dees brief.
Ysab. Na dat ick in u gonst
Me-Vrouwe my verplicht, en kon ick niet na-laten
Uw E door desen brief, te schrijven hoe de staten
Van ons geslagen sijn, als Namentlick den schodt
Verselt met d' Engelsche, die gantsch sijn uyt gerodt:
Met noch een regiment, genaemt de nieuwe geusen:
Dies bid ick gy u troost; wy sullen haer ver kneusen
Tot op den lesten man; niet een snapt uyt ons hand,
Wy dringen op haer aen, tot 't uyterst van den strand;
Daer hy hem geven sal; of moet het water kiesen:
't Sy hoe dat hy nu wil zijn leven liefst verliesen,
Dien keur heeft hy noch vry; en sonder dat niet meer:
Dus smoort hy in sijn bloed, tot spaenjens roem en eer:
'k Verblijf u heer en man.
Flucx laet de klocken luyden,
Vercier het soen altaer, met d' alder-schoonste cruyden,
Uyt 't soet Arabien, brand reuck werck op het Choor;
Steeckt mirth, en Wieroock aen, geswind set lamppen voor
De sinten al te hoop; verdubbel hare lichten:
Sprenght Oly op 't geweijd, elck wil zijn dienst verrichten
Op 't beste dat hy weet. (*Prist. binne*)

Sofia. Ysabella.

Sof. WAt seght gy nu Me-Vrouw?
Ysab. Het troost my eenigsints, in mijn bedruckten rouw;
Maer kan hier door mijn smert noch niet al van my werpe.
Sof. Mijn Heer die schrijft het selfs.
Ysab. Doen David op de Herpe
Als over-winnaer eer voor Sauwel roerden 't spel.
Stack hy in 't grootst gevaer: om dat gantsch Israël
Hem meerder lof toe-schreef, als selfs haer wettig Coning,
Die daer door op gehitst, hem in zijn eygen wooning

Wou ſtickenaen de wand.

Sof. Dat'sal ſwaer-hoofdicheyd,
Die nu den tijd niet lijd; verblijd u met den tijd,
Terwijls' u gonſtig is: gy moet nu druck en lijden
Verbannen; door de vreught die't alles ſet terzijden.

Yſab. Haer leger is van ons oock noch niet gantſch verſtroid;
Het is den Zeeuw, en Brit, die maer zijn uyt geroid.

Sof. Wel is dat niet genoch? de reſt die moeten volgen,
Of werden door de viſch voor aes op't velſt verſwolgen.

Yſab. De mancke boo comt leſt, en brengt 't gewiſte waer.

Sof. De faem heeft u gebraght al reeds byuten gevaer.

Yſab. De faem is wickelich, zy doet een vaeck laveeren
In ſnellen voor de wind, die ris is in het keeren.

Sof. Daer comt den Prieſter aen in 't op geſmucikte kleed;
Ick bid de Hertooghin vergeete doch haer leed. (*Prieſt.* uyt)

Prieſt. Me-Vrouw dat is beſchickt; 't is oock al om geſchreven,
Waer in, en oock waer na, dat yder een ſal leven.
Nu is den Geus gebrildt, hy vademt zelfs de naeldt
Die hem den pas vernaydt: zy werden recht betaeldt
Met onſe eygen mundt: ga ſoeck weer Baddaconnen
By onſe geeſt'lijckheyd in 't Clooſter van de nonnen
Geen ſuijverheydt hoe reijn, dat by haer werd verſchoondt;
't Geheylicht inde kerck dat blijft niet ongehoondt;
s' Ontſien geen eerbaer tucht, de Claerſte der Clariſſe,
Werd door haer hand beklad, dat ſy haer claerheydt miſſe:
Ja niet zoo hoogh een Choor, of ſetel van den Apt,
Die van dit uyt gewand niet drabbig werd beſtapt:
Sy ſlepen met haer zool 't geweyde van d' Autaeren;
En Kneuſen met haer vuyſt, 't geheym der martelaeren
Voor mis-geloovig wech.

Sof. Vertrouwen ſy dan niet
Aen de mirackelen, die door haer kracht geſchiet?

Prieſt. O neen! ſy ſijn ſoo blindt; wanneer ſy ſulckx maer hooren,
Soo ſnuycken ſy 't geſight, en ſtoppen mond en ooren
Ter ſluyck, op't vinnighſt toe: ſy houden 't voor een droom,
Dat men 't Maria-Beeld, nu leſt vond in een boom

Van haselen: noch meer, zy looven na 't versterven
Dat niemand van ons weet.
Sof. Wie sal haer dan verwerven
Genaed' voor hare Ziel in 't purgatoriom?
Priest. Dien weg en is niet meer, die loopen wy maer krom
Tot voor-deel vande Kerck, en om veel gelts teschrapen.
Sof. Is dit haer woort, die zijn wel recht verkeert geschapen:;
Ick hoor mijn selven doof, wat is 't dog voor gespuys?
Triest. Zy slaen 't al inden wind, ; ja selfs het dierbaer Cruys
Bewijsen zy geen eer: de Canonijcke boecken
Daer leeren zy wel uyt, maer sonder t'ondersoecken
Hoe die zijn uyt-geleyd. men acht geen Bellarmijn
Hieronimus, en meer, hoe wel dat Augustijn
Heel op haer zijde held.
Sof. Verwerpen zy de Vad'ren,
Die aen 's Paus koetse zijn? soo schoon beslagen rad'ren,
Datter den Engel-Borg, en Petrus Richter-Stoel
Den af-laet op der aerd, vol Sirubins crioel
Van daverd; ja dat vaeck de Elphebeene Transe
Op 't Musicijns geloy; (die met de groenste Cranse
Van uyt-gepickte palm, door-lovert en bezaeyd
Met 't alder-fynste Goudt,) rontom 't behangsel draeyd.
Ysab. 't Is hier van al genoeg, wy weeten alle krachten
Beslaen door het Geloof: en wie dees wil verachten
Die boud' zijn selfs een graf, kom Vader treed ons voor,
En opend ons de deur, van 't op-gecierde Choor. (*binnen*)

IV. DEEL. I. Uyt-komst.

Prins Mauritz, Graef Ernst, uyt.

Maur. HOe is 't mijn Bloed-Verwand, dat gy dus schigtig keerd
Weer na ons Leger-plaets?
Ernst, Ick ben gantsch over-heerd
Van 's Vyands bende!
Maur. Ey spreeckt soo niet, hoe! geslage?
Ernst, Het meeste volck is doodt, ick heb de neder-lage
Gekreegen onverhoopt: 't was al-te-lang gewagt,
Den Vyand had den pas, in den voorlede nagt

Voor my al af-gesneên; ick heb hem 't hooft geboode
Maer laes tot onse scha!

Maur. O! al ten droeve boode
Voor my op dese stond; waer is tog vander Noot?

Ernst. Hy is den wech des vleesch, en met hem veel ter doot
Gegaen.

Maur. Wat ramp is dit eylaes! wat moet ick hooren?
Heeft Mamors in 't begin, alree soo veel doen smooren,
Ontijdig in haer bloed? dees neer-laeg is te groot;
Vind ick my voor den slag alree soo seer ontbloot?
Van d'uyt-gepickste leên, hoe sal 't op 't lest dan loopen?

Ernst. Wy sullen 't op dit-mael, met goed, en bloed becoopen:
Den Vyant is te sterck; ons Leger is te swack.

Maur. Schep moet, 't is eer geschiet, datter een onweer stack
Op, s'morgens vroeg voor daeg, met grooté hagel-steene,
Die door der Zuyder-Zon op middag zijn verdweene
In klaer en helder licht; hy hulp eer Mose wel
Met Aaron zijnen knecht; uyt het Egipgtens fel
Gebiedt; Pharonis hert, verhert in strengigheden,
Soo lang tot 't Godt verdroot; die haer doen heeft gesneden
Een weg door 't Roode-Meer; en 's Coninckx magtig Heyr
Die haer vervolgden, versopen al in het Meyr.
Vertwijfele maer niet, hy sal ons oock noch redde,
Uyt haer bemorste klauw, door dese groote wedde;
Stelt uwe hoop op hem, 't is noch de selfde handt
Die haer, na hare quael, bracht in 't beloofde landt.

Ernst. Ick hoop het best, dat gy ons Josua mocht versteercke;
Ick onder-steun u arm, dat hy niet neder reeke
Tot onser al verlies.

Maur. Vertrouw u op den Heer:
Wy strijden om den naem, van zijn almogend Eer,
Hy laet de zijne niet in tyd van noot verlege;
Al baent hy wel vaeck het pad, door scharpe doorn-wege
't Is om een beters wil, hy toont hier door zijn kracht;
Dat al by hem bestaet, den dag, als oock den nacht.

Indien-men alteydts souw vlack voor de winden zylen,
Het Scheeps-Volck dat vergat, haer bidden wel somwijlen,
Indien het welig houdt, niet vaeck en wiert gesnoed,
het wies sig selfs ter dood, in zijnen over-moed.
Men eet noyt soete vreucht, van onbesnede boomen;
De beste visschen zijn in de door-ploegde stroomen.
Het Landt diend wel ge-eerd, eer dat het wert besaeyd;
Van 't onbeboude Veld, werd geen goedt zaed gemaeyd.
Men onder-kend de vreucht, eerst uyt de droeffenissen:
Het quaedt werdt eerst gevoeld, als-men het goed moet misschen.
Geen Goud is sonder schuym; geen Parel noyd soo rond,
't Ontbrack haer aen-den glans, weer van den silv'ren grond.
Ick wil dees neder-laeg, in Godes naem my troosten,
Want slechts den wind maer keerd, in 't Westen, uyt het Oosten,
Soo sien ick noch ons winst.

Ernst. Hy is al heel gedraeydt.

Maur. Blijft hy ons op den rug, soo staen sy noch bekaeyd;
Ick bid gy dit verlies, by uw' tog stil wilt houwen.
Ick wil de Schepen flucx van 't Landt af laten douwen;
Zoo breeck ick 't volck de vlucht, en dwinght hen om te slaen.

Ernst. Dien voor-slag die is goet, soo moet hy blijven staen:
Hy vegt sig liever doodt, als dat hy hem laet paren
Met het Sireêns gedrogt, in 't woeste van de baren:
Hy steld' het lijf voor eerst, voor zijne Ziel te pandt;
Indien hy vluchten wou, hy vrucht hem voor de schandt.

Maur. Ick wil 't in alder-eyl, op 't scherpst' laeten bevelen,
Eer dat ick noch den trop sal tot den slag verdelen.

Ernst, Zijn Hoogheyt spoed hem wat, den Vyand is niet wijd.

Maur. Ga voeg u by het volck, dat het dog niet versprijd
Van een; ick wil oock mee de stucken late planten
Op 't hoogste vanden strand; om soo van alle canten
Te strijcken langs den duyn: hier door soo wert beleedt,
Dat hy den Oever niet van acht'ren ons om-sedt
Met zijne Ruyterije: 'k sal oock de Batarijen,
Vermits den grond door 't sandt, de swaerte niet kan lijen

Met horden wel versien, van goe getuynde rijs;
En makense alsoo, dat-men daer oock kruys-wijs
Van schieten kan: hier door soo breeckt-men haer bataelje.

Ernst. Soo setse vry wat hoog.

Maur. Gelijck als een Tinnaelje
Behoorelijck moet zijn, bequam'lijck tot een bres;
Om daar door onder haer te maken een reçes
Met Schrot; hier achter houd ick my oock dicht beslooten
Met een Reserve Gard'; die 'k niet eer sal ontblooten,
Voor op het lest des slags, als 't voorste is vermoeyd.

Ernst. Gy maeckt hier door, dat gy op vaste leesten schoeyd.

Maur. Ick wil deês achter-trop oock mee aen u beveelen.

Ernst. Ick hoop hier door mijn wond op 't beste weer te heelen:
Mijn hert dat streest na wraeck: op 't onversiens verlies,
't Geen ick geleeden heb.

Maur. Maeck dat gy 't gulden-vlies
Weer voor u scha bekomt: daer zijnder nu veel onder,
Met 't schaep om haren hals; die 't dragen voor een wonder.

Ernst. Ick voeg my naer het Heyr, gelijcker is gesegt.

Maur. Maeckt dat gy uwe hand, wel aende Wapens legt:
Roept Godt al t'same aen; als dat hy ons wil geven,
Hier na dit tijdelijck, by hem dat eeuwig leven. (*Ernst.binnen*)

Een jongen met een brief van Piron, aen Prins Mouritz.

Jongen. MYn Heer daer is een brief.

Maur. Wat hoor ick ramp, op ramp?
O Godt! staet my dog by; geeft dat ick desen camp
Met haer soo campen mach; als wel eer David deede,
Doen hy van hel, en dood, en vyant wiert bestreede.
Bewijst my na dees quael, met hem dat groote goet:
Dat gy den Vyand zet, tot voet-banck mijner voet.
Gy hebt wel eer Daniel, uyt der Leeuwen muylen
Gered doen, hy met angst, en smart, zat in haer cuylen
En 't hongerig gediert, dat in soo lang niet at,
Hebt gy zijn lust gesnoert, soo lange tijd tot dat
U hand hem weder hilp; legt dog geen swaerder plagen
Op my, ô Godt! als ick ben magtig om te dragen. (*Pr. Hend.* uyt.)

Pr. Hend.

Pr. Hend. Heer broeder wel hoe ist? my dunckt gy bent bedroeft.
Maur, Den tijd die loopter na die my althans dus schroeft
In haer benaude pers. gy zijt van pas gecoomen,
Dat gy u met de Vloot, begeeft flucx op de stroomen;
Op dat d' Orangien Stam niet t'seffens werd gesnuyckt;
Hy is noch schaers genoch: met onser twee gestruyckt
Gy zijt de Jongste Telg; 't is reên men u verschoone.
Pr. Hend. Al ben ick schoon de jonghst' van Vaders Edle Soone;
Mijn hert is niet temin, soo groot als 't van den Soon
Esiæ eertijds deed', die nader-hand de Kroon
Van Juda kreeg op 't hooft; tot spyt der philistijnen;
Die hy op eenen dag, deed als een roock verdwijnen:
't Ontbreeckt my aen den moed, niet minder als aen 't hert:
Ick treed met u te veld; en lijd gelijcke smert,
Indien 't ons smerten mocht.
Maur. O braven Jongen Rader;
Gy aard na hem, als oock na 's Moeders wack'ren Vader:
Die in het lely rijck, als opper-hooft ter Zee,
Zijn lichaem anckerde op eene spitse ree
Van piken inde hoogt! te vroeg voor weeuw, en weesen:
Maer tydig voor Maraen! die hy had vaeck doen vreesen
En strijcken voor zijn vlag: daer Gallia op pocht
U jeugdich licht, dat breeck gelijck de Son de Locht.
Oock met u morgen roodt: God geef dat geene nevlen
U al te tijdig vat, die u t'ondijdig snevlen
Doen; als 't Vader, en oock Groot-Vad'ren is geschiedt:
Die d' een in 't groote Hof; en d' aar te Delleft liedt
Hun voet-stap tot een weê.
Pr. Hend. En wist doch geene traanen,
Sy hebben haeren weg onsterflijck wille baanen
Hier door aen ons; dat-men in 't minst geen dood en vreest:
Gy Voet nu met u voet op een en d' selve leest.
Treed Atrops vinnich in, verschrick niet voor haer blicken;
Zy aerseld licht te rugh met haer door-lilde stricken

Als zy ons moet beoogt, ſtijg wacker inde zael,
Tergt hem, die ons ſoo lang getergt heeft door zijn ſtael.
Ick porr' my tot den ſlag, gelijck den brack tot 't jage,
En woud wel gaerne ſien, hoe 't hem daer toe ſal drage:
Mijn luſt, ſtemt met mijn wil, begeerig over een;
'k En heb geen bloed in 't lijf, van 't hooft af tot den teên,
Dat niet vernoegt en is, den leſten drup te laten;
Tot Neer-lands, ſchut en ſcherm: 't gebied van onſe Staten;
Wat meent gy broeder, dat mijn hand oock niet en ſtreef
Naer eenen naem; waer door dat ick onſteſlrijck leef?
Ick werp mijn angel mee in 't water van Belloone;
Op dat ick my daar door, als een Aghillis Croone:
Ick ſtel mijn jeugdig lijf, van joncx af na de ploeg,
Op dat ick af-geleeft, my niet te ſpaed en vroeg
Na d'onverwinlickheyd.

Maur. O al te ſlucxen draver!
Ick gun dat gy den Zuyl van Roéland noch beclaver;
Die in het groot geweſt, der Over-Duytſchen kring,
Noch heden ſtaet ten pronck, met zijn verſnitſte kling.

Hend. Al lang genoeg hier van; laet maer de Trommels roeren
Dat wy in alder eyl, oock onſen plicht vol-voeren.

Maur. Soo wilt gy niet te Scheep?

Hend. Niet eerder voor mijn Swaerd
De zeege heeft gekuſt; of dat mijn Ziel de aerd
Sal offeren zijn rif, tot voetſel van de pieren.

Maur. Moedig held, gy ſult als den grooten Hendrick ſwieren
De Vanen noch ten ſtreyd; tot voor des Tibers vloed!
Alwaer de groote Stadt, op ſeven bergen ſchoed,
Een Babels tweeden romp: die in zijn hooge muuren,
Noch voed het ſelve krooſt, dat ons vaeck heeft doen truuren

Hend. Het clagen helpt hier niet; hier dient alleen een handt
Die hem bind aen de wraeck, van ons beſtreden Landt.
Ruck maer de kling van 't lijf: ick wil de mijn ontſcheeden,
En ſteeckſe niet eer in, voor dat zy mijne eeden
Sig heeft verplicht gemaeckt: komt hier mijn teyd-verdrijf;
Mijn ſpeel-kindt, dat ick kus, in plaetſe van een wijf.

Toondt

Toondt uwe Jufferschap in 't bloeyen van u jaren;
Doet blijcken met die geen, daer aen gy u wilt paren
Wat datter in u steeckt: gy moet u proef hier doen,
En wreecken 't groote leet, my eeuwig tot een soen.

Maur. Terwijl 't uw' soo belieft, soo laet ick 't dan geschiede.

Hend. Hoe dat ick langer wacht, hoe felder 't bloedt my siede
Door alle ad'ren heen; haer schuym steygd my na 't hooft:
En noopt mijn hersen-schael, die vol moeds al verdooft
Van ander opset is, dan die 'k met u wil wagen:
Den Vyand te verslaen, of van haer opgeslagen
Te werden uyt het Veld, dit is nu mijn besluydt.

Maur. Den Heemel geef dat s' ons, al werden tot een buydt. (*binne*)

d'Aerts-Hertoog Albertus, Mendosa, Labberloth, en alle Spaensche Donnen, uyt.

Alb. NU zijn wy haest ter plaets, om voet by stick te setten.

Mendos. Mijn swaerdt is al gereedt, dat haer den kop verpletten
En morselen sal van een! het is noch warm van 't bloedt
Der Schot, en Engelsche! het wandeld inde vloedt
Der roô on-stuymde Zee, gelijck de bitse hayen,
Of Nijlsche Crocodils, die met een beet flucx maeyen
Een lichaem midden door! den romp die leght ontweyd,
Eer dat de Ziel eens weet, wie 't hert ter doodt geleijd:
Geen hayr en is soo dick, 'k wil 't op den sneê door-blasen:
Het is gelijck den wind: op 't spoor der bloode hasen.

Labberl. Den voogel is al ons, zijn wiecken zijn gekort:
Een flag-pen is al weg: 't geen hem in 't lijden stort.

Alb. Nu wacker als den Valck, onder geringde duyven!
Of als het snege-mes, ontrent den ranck der druyven;
Knoots' alle inde pers, den tijdt maeckt haer nu rijp;
Tap 't bloedt in 't kimmig vat, of in een Spaensche pijp:
Men salder 't wreed Autaer van Mavors mee besproeyen,
En soenen soo den wraeck, dat zy noyt weder groeyen
Als door'ns in ons teên: 'k wil yder na waerdey
Verhoogeu haren dienst, in grooter heerschappey. (*Binnen.*)

SPAENJENS
AVANSGUARDE, uyt,

Fransois Veer, *Oratius Veer*, *en meer swijgende*, uyt.

Fra. HEeft Curtius de poel van Roomen eens besprongen?
En met zijn bloed gesoent, den wraeck voor oud' en jongen:
Heeft hy de hel den mond met strijd-baer-lijf gestopt,
En soo den Gits voldaen, die noyt was zat gepropt
In duysenden van leên, der uyt-gepicktste schoncken:
Was hy 't die haer alleen kon maken vol en droncken
Met zijnen fieren moed? een geest, die onbevreest,
Zijn ziel ten offer gaf aen 't noyt versaede beest!
Geen Cerbrus houd hem in, geen wacht-hond vander hellen
Verschrickt zijn dapperheyd. komt wilt u met my stellen
In 't glinsterende kleed, tot weer-stand van den draeck:
Die in ons Christen bloed, voor heen schiep sulck vermaeck
Te plengen op 't verdeck der moord'ren stelladie:
Verbreecken wy dan weer den kop van 't groot arcadie,
Den tweeden Saturnijn? die door zijn felle raed
Was nimmer sat gestorpt in bloed vol over-daed.
Pas lonten op den haen, veld in de helft u piecken,
Schud laet kruyd op de pan: zijt vluchtig op u wiecken
Als Haviken te hoop; weer-staet den wreeden gier.

Orat. Wy sweeren 't op het punt van onsen degen, hier
Of waer het elders zy, ons goed, en bloet te setten
Tot weerstand vanden Wouw, die wy den kop verpletten.

Bataelje uyt, *Everard van Solms*, *Boetselaer*, *met meer andere.*

Solm O! Glinsterende ster, die uwe rechter-hand
Voor Junius Borgers steeckt vry-willig inden brand:
Kond gy 't wraeck-gierig hert, Turquien hier door doen sid'ren
Dat hy de Stadt verliet, met al haer trotse Ridd'ren,
Die u des levens draed, misgunde om dijn zoon?
Die d'ontucht had te snoô ten schimp de hand geboôn?
Kon Schævola alleen de wraeck hier over temmen?
Kon d'assen van zijn arm, 't hoog-moedig hert door-lemmen?
Tot spijt'en nedrigheên, viel 't vuur hem niet te heet
In 't aenscheyn van 't gesigt, daer stael op was gesmeet.

Wat

Wat wagen wy dan niet Lansiren van Cesaren ?
Laet ons geen breyn noch merg, voor onsen vrydom sparen;
Van leer maer met het mes. past steenen inde schroef,
Schud koogels inde loop, schiet recht, mickt wel, en loef
Doch niet by heen.

Boets. Den Graef, en wil in 't minst niet twijff'len.
Dat yder onder ons, een hert heeft, sonder wijf'len
Met u den lesten snick, te setten voor den staedt
Van vrye 't Bato 's volck : soo waer help hy die 't quaedt
En 't goede weet van u, en oock van ons al t' samen.

Solms. Wy sluyten 't dan met 't woort, het waer versegelt amen.

Ariëere Guarde uyt, *Gr. Ernst*, *Cloet*, *met meer swijgende*,

Gr. Ernst. DOorluchtig Alabaen, kloeck-moedich Italiaen
Die heel Frosenna's magt hield voor een brugge staen;
O! dapperen Cocles, wiens naem hoogh te waerdeeren,
Staet in het staele boeck, der prutse Ridder- Heeren
Voor eeuwig ons ten pronck; u hoog gedagtenis,
En trouwen Adeldom ; geeft noch geheugenis
Aen 't wackere gemoedt, spies-dragers der Lateynen
Die met de Hellebaert, voor 't hooft vande Romeynen
Wel eer u statig hield, in 't Veld, als op 't Paleysch
Vol- brenght nu 't geen den nood, op 't vinnigst van ons eysch;
Maeckt u slooten claer, slaet handen aende trompe :
Wet uwe swaerden scherp, hier dient geen kling te stompe
Maer sneedig in zijn snee : set uwe voeten stijf
In d'aen-gegepste ring, u kni'n knijpt tegen 't lijf
Van 't wel bereden ros; geeft het den lossen teugel;
Maeckt dat gy uwe teên, inden gesneden beugel
Niet al te diep en steeckt : fris lugstig inde zael;
Houd dijne spooren stil, als 't paert zijn adem hael.

Cloet, Wy sitten op de paerd', soo vluchtig als de meeuwen
Op 't ongestuymde Meer : en voeren als de leeuwen
Het swaerd in ons geclauwde vuyst.

Ernst. O tsa wel aen,
Het moetter dan meedeur al soud heel anders gaen.

(*Prins Mauritz*, *Pr. Hendrick*, uyt.)

Maur.

Maur. Daer is geen and'ren weg, of gy most met my drincken
De gantsche Zee ter-slorp.
Kloet. Ick laet my eer beschincken,
Van 't af-getapte bloed, in hare hersens schael;
En suypen dat het schuympt eer ick mijn asem hael
(Als 't luck geviel ter nood) op een haer mossel kreecken.
Maur. Geen wackere Soldaets, die niet van jongs af queecken
Haer handen tot 't gebruyk van 't Adelijck geweer. (*Dienaer*, uyt)
Dien. Mijn Heer den Vyand blaest, en trommeld gintse veer
Dat 'er het gantsche land, scheijnd van 't geluijd te dav'ren.
Maur. Fris dan mijn moedige en flucxse kloecke drav'ren;
Wy bieden hun het hooft: een yder voert zijn trijn,
Gelijck ick heb geseght; ick sal de eerste zijn;
(Her uyt mijn dwinge-land,) en weijsen u de baen,
Van daer de sterflijckheyd, onsterfelijck sal gaen. [leeven:
Zy Roepen al t' saem. Lang leeve Mauweritz, lang moet ook Hendrick
Wy willen in den nood, voor beijd' haer levens streeven.

Daer geschied een bitse vertooninge, weder-zijds met ontscheede degenen, en verwoed' gesigt tegens den anderen.

Trompetten, en Trommels, moedigen de haere, weder-zijds ten Kamp. De stormen geschieden binnen, met een groote getrammelingh van Wapenen; in 't heetste van 't eerste treffen werd d' Amirant, beseyden af gevanckelijck bekoomen: werd over 't toneel, naer 's Prinsen Quartier gebraght; alwaer hy eenige woorden, met zijn verstickers wisseld.

Pedro, Mendosa, Ian Mendo, met noch eenige uyt.

Ped. TSa leg af 't geweer, ontwapend u maer flucx:
Mend. Noyt gaf de Son u meer, en my minder gelucx
Als nu: ô hel! en dood, streefd gy my t' seffens tegen;
Wat eyscht gy mijne kling: den noyd verwonnen degen?
Het Mauritaensche stael, het Siciljaens gevest;
Dat Zuyd' en, Noort, en Oost, en 't West gelijck de pest
Deed schricken! mijn trotsen dwingelandt, die Lip, en Rijn,
De Moesel, ende Zoein deed sidderen: moet die zijn

Juf-

Jufferschap, en pronck, aen u hier over geven;

Ian, Aen u? 'k vervloecke schier de uur die my het leven
Gaf! wat stond beleef ick dog?

Ped. Gy beleeft den tyt,
Van die wel eer u knecht; nu zijn gevangen zyt.

Mend. Hoe! mijn knecht.

Ped. Ja, 'k ben voor heên in u dienst gewesen.

Mend. Gy zijt nu op den top van Tammerlaen géresen
Nu 'k u gevangen ben: hoe is dog uwen naem?

Ped. Pedro de Vilalobos noemden my de Faem
Wel eer: 'k was in u stal op-wachter van de Paerden. [swaerden

Mend. Waer drijft my 't noot-lot heen? moet ick mijn heup ont-
Om eygen dinaers wil! bent gy Jan Mendo niet?

Jan, Ick ben den selven man, gelijck mijn Heer wel ziet;
'k Was oock eer u Soldaet; nu dien ick d' Heere-Saten,
En Vorste van Nassouw.

Mend. Moet ick mijn Wapens laten
Ont-gepsen van die geen, die 't eer hebben gesnoert
Om mijne strydbaer leên; waer mee 'k vaeck heb ontroert
d' Ongrond'bre Osiaen; Nephtunis kille plassche:
Moet ick nu haer, die my wel eer op mosten passche
Gehoorsamen; ô fy! ontijdelick geluck,
O! wonder selt-saem rat, die my van 't opperst' ruck
Tot op den laegsten trap: was dit my toe beschooren,
Van aen begin dat ick de Werelt wiert gebooren
Mijn Moeder tot en Soôn: in 's Vaders grootste vreucht:
Het speel-kint van haer schoot; mijn 's ouders tweede Jeucht.

Ped. 't Schijnt yder weesen moet al waer hy is geroepen.

Mend. Het blyckt, terwijl ick my hier onder uwe troepen
Verstrickt vind? maer houd gy dat voor seker een wet
Te zijn.

Ped. O Ja! den Mensch is zijnen tyt geset
In aen-begin van hem, die 't al heeft in zijn handen,
Die niemant over treedt, 't sy hoog of laegh van standen?
't Ten waer een ruyckeloos, liep buyten zijn gebiet;
Die kort wel zijnen draet; maer 't klouwen lenght hy niet.

't Begin is met het eynd, verknogt met vaſte ſtricken,
Loopt ymant buyten ſpoor, moet willig die ontſticken
Recht tegens zijn beroep ? die werckt zijn eygen val.

Mendoſ. 't Is, of het is ſoo niet; ick vind my by u al
Vaſt op 't naerſt beclemt, ick bid verſchoon mijn leven;
Ick wil mijn Wapens uw', gewillig over-geven,

Ian, 't Kan anders oock niet zijn, geef hier den Zeege-Prael.

Mendoſ. Daer is den Sluyer oock, waer mee ick inde Zael
Onlangs ten pronck noch zat, in volle heerſchappye.

Ped. Die 't al verdelgen wil, moet oock ſomwijlen lye
't Geen hy niet gaern' ſag.

Mendoſ. Dat valt my ay laes! te deel
Heel onverhoopt.

Ian, 'k Verſeker u ſmert van ons veel
wonden heeldt.

Mendoſ. Segt dog waer heen, gy my wilt leyden?

Ped. Gints na des Veldt-Heers tent; een weynig hier ter zeyden.

(*Prins Mauritz vermoeydt*, uyt.)

Maur. Wie brenght gy hier gevangen?

Ped. 't Is den Admirael
Van Aragon, Don Franciſco; Hooft-Generael
Van Spaenjens Ruytery.

Maur. De Heer zy wel gekomen.

Mendoſ. 'k Bedanck u; niet te min, hoe-wel my wind, en ſtroomen
Al vliegen 't tegens bruyſt: ick bid maer om genâ.

Mour. Die heb ick noyt ontſegt, veel minder die ſoo nâ
Den Coning zijn Verwant; aen Uw' E, ſulcx te wyg'ren,
En bent gy niet gewondt.

Mendoſ. Neen; ick viel door het ſtyg'ren
En 't draeyen van mijn paerd, heel ruyckeloos in 't ſandt:
En 't vluchten van mijn volck, zijn oorſaeck; ick u handt
Eer-biedig kuſſen moet.

Maur. Ick kus mijn Heer de zijne
En bid hy 't my vergeev', dat ick u door de mijne,
Soo lang verſek'ren doe, tot uyt eynd van den ſlag.

Mendoſ. 'k Bedanck de goede gunſt, ſoo veel ick dancken mag

Vanden

Van den beroemden Prins; 'k sal u oock niet ontsnappen.

Maur. Hy kan soo 't hem belieft met haer maer derwaerts stappen.

Prins Mauritz, met een dienaer, uyt.

Maur. O God! hebt eeuwig danck; die vangst verheugt mijn ziel;
Nu mist hy 't tweede hooft, ach! of het eerste viel
Ons mede soo ten proy, ga ziet s' hem wel bewaren,
Sulck' vogel is gewieckt, als snelle Adelaren,
Ick woon mijn volck nog by, op dat het Manlijck strijdt.

Dien. De winst is al aen ons; hy is den zeeg al quijdt. (*binnen*)

Reservegaurde, Gr. Lodewyck, Col. Baalen, en meer swijgende, uyt

Lodw. SPits-broeders, die gehelmt; soo lange hebt staen wachten
Met smert in 't blancke stael: wilt nu, u eer betrachten
Met my in desen Camp; het is nu onse beurt:
Houd u dog vast by een; maeckt dat gy niet en scheurt
U rotten, of geleên; ontydig van malcander:
Ick wil u in dees Zee, gelijck den Salamander,
Door-bruysen eenen weg, die ons tot voordeel loopt.

Baal. Wy houden ons aen u als Classen, en geenoopt
Gelijck den stijlen pijn, of hooge denne masten;
Die 't herte wert door-grieft, met omgecroonde quasten;
Waer van dat yders telg, soo hart is als het hert,
Dat al haer herten voed: denckt vry dat uwe smert,
Ons alle smerten souw, indien 't soo wijd mocht loopen:
Dies wy genegen zijn gelijcke waer te koopen,
't Zy 't leven, of de doodt, den zeege, of 't verlies.
Ons munt-gelt hier al eens, wat weg den Graef maer kies,
Die rennen wy hem na.

Lod. Heb danck mijn dapp're knechten
Die u soo willig toondt voor 't Vader-Landt te vechten,
Met my in eenen kring, wy vallen dan maer aen
Recht op haer Hooft-quartier; wanneer wy dat op-slaen
Slaen wy het gansche Heyr: want daer sijn al haer Donnen,
Die aers niet denken, of den slag is al gewonnen.
Zy maken al goet cier, niemant is daer verdagt
Op onsen achter trop, dat die haer onverwagt

Op't lest bespringen sal.

Baal. 'k Bid vecht niet lang met reeden,
Wy willen onsen tijdt, met u hier soo besteeden;
Datter den grooten kloodt, met Atlas selfs van dreundt!
Leundt vry op onse leên, u hoost dat werdt gesteundt
Van schraagen; die de tijdt, verherdt heeft door de tijden:
Op't aen-beeldt van den krijg, in onverwinn'lyck strijden.

(*Binnen*)

Trompetten, en Trommels, werden weder geroert, binnen wert mannelyck gestreeden.

d' ARTS-HERTOOGH *neemt de Vlught.*

V. DEEL. I. Uyt-Komst.

Ysabella, Hertoogh-Albartus, Priester, en een Dienaer, uyt.

Ysab. HOe is mijn Heer gequetst, wat schelm heeft dat gedaen?
Alb. 't Was een beherst Soldaet; wel eer gewoôn te slaen
In 't veldt, en voor de kling.
Ysab. Hoe is den slach verloopen?
Alb. Wy sullen voor ons winst, op dit-mael wynig coopen;
De neer-laeg is by my; 't gants leger is te niet:
't Neempt al door schrick de vlucht; waer dat-men heenen siet.
Ysab. O! alder-Heyligen, wat compt ons hier ter ooren?
Alb. Den slach is my mis-luckt, daer toe oock 't veldt verlooren!
Soo lang als Hollandt, heeft sulck' Veld-Heer' in haer Staedt,
Sie'k voor my wynich kans.
Ysab. Is hy soo kloeck Soldaedt?
Ick meen hy was noch jong?
Alb. 't Is Nestor in zijn raaden:
Ulisses van belijdt, Aghillis in zijn daaden.
Een Ajacx met 't geweer: en Agamemnons stem
In 't moedigen zijn volck; dit al, vindt-men in hem:
Daer by soo voerdt hy noch, een Corpus van Trojanen;
Geleydt door een Ascaen, de rest van Hectors vanen.
Oratius lijd' den Schodt, Franciscus voerdt den Brit:
Daer desen kloecken Veer, op kni'n ter aerden zit,

En

En parst haer door gebeên, niet minder als in wapen;
Soo lang men sulcke vindt, dient Spaenjen niet te slapen:
Den Vyand werd ons baes, in d' Oorelooghs beleydt:
Want dat soo voort wil gaen, vind ick recht uyt-gezeyd
My gantsch en gaer in klem; Aragon is gevangen,
Wat salmen niet voor hem, tot lossing moeten langen?
Mijn Generaels zijn doodt, of 't meeste deel gewondt;
Ick vind wel kruydt, en loodt, maer 'k mis de beste londt
Die passen op den haen: voor 't hooft houd ick de leeden,
Voor 't hert, den hollen romp, die niet weer zijn te smeeden
Op 't aenbeeldt van natuur: de Ziel die isser uyt:
De handen zijn verstijft, de tong slaet geen geluydt
In 't rijden voor den trop: het swaert dat mist de ving'ren
Daer 't eertijts met een snee, soo veel in 't sandt kon sling'ren.

Ysab. Mendosa in haer hand.

Alb. 'k En noem s' u noch niet al
Ick hebbe een geschickt, die haer rolleren sal,
Van dooden, en soo voorts.

Ysab. Hiet dat den slag gewonnen?
Quam daer-om hier de Boô, soo ris by my geronnen;
Hoe is mijn blyschap nu verkeert in droefenis:
Dog 't beste noch van al, dat ick u niet en mis
Mijn lief, mijn waerde Heer: laet ick dijn wond verbinde
Mijn hoop, mijn troost, mijn vreucht, mijn schoonste wel beminde;
Mijn leven, en mijn doodt, mijn Ziel die d' u verpandt
In 't binnenst van haer hert, laet dees u eygen handt
bestrijcken dijn gesicht.

Alb. 't is inde slaep van 't hooft.

Isab. De teerste plaets, waer in men 't leven ligtst berooft;
Hoe redden gy u noch, uyt zijn vervloeckte armen?

Alb. Een jong Hoogduytscher, laet sig mijnder hem arbarmen,
En stack hem door, en door, daer na quam Cabbeljauw:
Een liber Capiteyn, die bracht my uyt het nauw'
Weer op het ruyme veldt.

Isab. Hebt danck! ô Held, der Helden,
Die Duydtslandts pronck, en prael, weerom in vrydom stelden,

 Waer

Waer bleef den ſchut uw' 's lijfs?

Alb. 'k Verloor hem kort daer naer,
Ick loof hy is wel doot, of in het grootſt gevaer;
Want 't viel al op ons aen, ſoo wijt als-men kon oogen.

Ysab. Ja, is den Vyand nu ſoo ſtercke van vermoogen?
Dat hy dit leger breeckt, ſoo ſien wy ons wel voor;
Op dat wy in het kort, niet vinden noch hier door
Een grooter neder-laeg. hieten dat Reformaten?

Alb. Zy zijn Gereformeerdt, in 't puyckſte van Soldaten
Die 'k oyt mijn leeven ſag; zy zijn in d' Ooloogs-ſtijl
Ervaren; en ſoo ris, als een Numiedſche pijl
Geſchooten uyt den boog, van Jaſon, of diane.

Caſp. Dat bleeck ô groote Vorſt! in 't nemen van ons vâne;
Geen luypert was ſoo radt, als hy des woll'ven muyl,
Ontruck 't onnooſel ſchaep; en voert het in zijn kuyl,
Tot een verhongert aes, voor zijn geſprickte raven;
Die haer gebit te teer; de klauwen op het draven
(Der Moorden gitſery) noch niet vol uyt geleert;
Soo lang zig dorſtig voedt; tot hy 't ſelfs over-heert
Tot ſchâ van 't wollig vee. het liep ons oock al teegen,
De Son, de Windt; het Sandt dat ſtoof als dichten reegen
Tot mondt en oogen in: de damperige roock,
Beneevelden 't geſicht, door ſijn vervloeckten ſmoock;
Dat-men niet ſien en kon, waer na, of heen, wy keerden:
Wy liepen vaeck ſoo draa in d' ons, als in haer ſweerden:

Alb. 'k beken het hilp haer veel, als oock het goet beſtier
Van haren opper-vooght, die onder zijn banier
Zulck een verdeeling had, dat hy zijn beſte knechten,
Behielde on-vermoeyt. tot op het leſt van 't vechten;
Dat brack ons meeſt den neck, dat baerden ons den val:
Daer toe oock d' Amirandt, die viel in 't heetſt van al
In hare hand': hier op verliep de Ruyterye,
Die-men niet meer en ſag, maer ſchoolen haer ter zyen
Gants van den trop heen af.

Prieſt. Dat is te grooten ſchant:
Die ſchelmen die zijn waert, dat-men haer levend brant. (*Binne*)

II. Uyt-Komst.

Prins Maurtiz, Prins Hendrick, Oratius Veer, François Veer, met meer swijgende, uyt.

Maur. DIe stof-wolck is voorby, haer dampen zijn verdweenen
Voor my in helder licht! noyt heeft de Son gescheenen
Met schaduw'-rijker glans: noyt heb ick haer paruijck
In meerder cier gesien, de Safferane huijck
Houdt Borias vermast, zy deckt zijn stuere vlagen,
En toomt het barsche noordt, zijn norts door eijsde-wagen,
Met al zijn guere vracht; geen hagel, windt, noch snee,
Weer-houd mijn Seege Coets: mijn Jaght legt op de ree
Om-wimpelt en gevaent, van achteren tot veuren
Met genuasche zijd', van veelderly Coleuren.
Ick Cruys my waer ick zie; en Triton schrijd en huijlt,
Om dat het dobbell'-hooft, Saturnus daer om pruijlt;
Die zulcx ongewoon, van mijn niet wel can wroegen,
Om dat het in Madrid, Jupijn streckt tot misnoegen;
Die Mavors daer-om grauwd dat zy de grootste vlag
Doet strijken voor den Clauw van het door-leuwd' gesag.
Hoe is't manhafte liên? (die met my inden Oven
Der Jongelingen waert) heeft ons de hand van boven
Niet glori-rijck gered?

Hend. Danck heb het hogste goet
En u vernuft' belijd; dat door hem wert gevoet
Tot Hol-Landts grooten lof; die weder gaet ont-krammen;
De stijlen daer de deugt, wel eer in moortsche vlammen
Verteert wiert gansch tot asch: gy brijdelt 't spaensche paert,
En stuijt hem zijnen loop door 't schit'ren van u swaert:

Orat. Gelijck als Biliam, eer van de hand des Heeren
Zijn pas wiert strick beset; dat hy weer-om most keeren
Door 't spreken van zijn muyl, die voor zijn trouwen draf
Ontrouw'lick wiert gelont, door al te scherp een straf.

Maur. Muuer-brekers die gescherpt zijt, met de snitste vijlen
Uyt de vergooden smits; die d' Africaansche pijlen
Op uwe schilden breeckt: en de Cartaagsche flits,
Zijn snoer ont-snoeren doet: dat den bewoonden Crits,

Al't ſaem u naemen baert, in onverwinlijckheden:
Waer van dat gy van daeg, de proef van uwe leden
Doen blijcken heb met my, in dees door bloeden duyn!
Waer voor dat u een kroon gehegt wert op den kruyn
Van d' alderſchoonſt' Lauw'rier, of puyckſte puyck der blad'ren
Van d' Edele Cipres: wilt u al t' ſam vergad'ren
Van avont om mijn tent; op dat ons door den nacht
Geen in-val en geſchie: een yder neem in acht
Oock zijn gevangenen: wy willen na den Eeten
Sien watter wijders dient, doet aen Aragon weeten
Dat hy my mee vergaſt, vol-voert geſwint mijn laſt:
Franſ. Wy ſtean mijn Heer ten dienſt, gelijck 't ſijn dinaers paſt.

III. Uyt-Komſt.

Dienaer, d' Arts-Hertoogh Albertus, Yſabella, Prieſter. met meer hof-geſinden op 't tooneel.

Dien. Ick heb op u beveel, Erts-Hertoog van Germanje;
Eens geregiſtereert het groot verlies van Spanje,
Van die gebleven ſijn; ſoo dooden als verſeert.
Alb. Laet hooren eens hoe veel daer ſijn door 't ſwaerdt verteert?
La Seneſchal, Mont'limar, gevanck'lick geſtorven,
Sapena, en Beſtock, den Baron van plimorven!
Ottigni, den Soon des Preſidents Bichardot:
Zijn neve Bugio, be-erft het ſelve lot;
Hy was een Ridder, van de bloeme der Maltheeſen,
In wiens op-gaende Son wat wonders ſting te leeſen:
Latino; Prata, Septimio, di Faby!
Een Graef, die geen men leſt vond' in der dooden ry
Voor Turnout. Dit zijn nu de Itaeljaenſche Donnen,
Die Chintia haer draet ten eynde heeft geſponnen.
Uyt Spaenje bleef dan noch, Don Diego, de Tores,
Don Jaſper, Loyaſa, Ganſalo, en Lopes,
Alonſo, Carcano, Loyſe, de Facardone,
Giovan, Paulo. Gabo, Cæſare, Calcanone,
Cornelio, Marini, Balthaſar, Sucico,
Gabriël, Bataglia, Otavil, Matthæo:

Den Condator Almis, als oock de Lafonteyne,
En noch soo veel daer toe tot Veertig Capiteyne
Uyt Spaenje maer alleen: daer toe noch vier van Room',
Dees alle zijn gestickt, in Mavors heete stroom.
Ysab. Ey swijgh hiervan maer stil, en noemtse niet met namen;
Seg ons maer in 't geheel, hoe veel zy waren t'samen?
Dien. De Officiers, die zijn vijf hondert in 't getal,
Vier duysent van 't gemeen, soo Ruyterey, als al;
Dog eerder meer als min; men kan 't soo nauw niet weeten,
Hoe veel daer in 't Moras, van ons noch zijn vergeeten.
Ysab. 't Verlies is al te groot; God hoed my soo veel doôn.
O! Heylige Moeder, bid dog voor ons by u Zoon,
Dat hy dees plagen wend: genadig van ons daaken;
Laet dog den Geus niet toe, dat zy 't al radebraaken,
U beeltenis, en meer, het ciersel vande kerck:
Verbrijselt hare hand, eer zy u heylig werck
Vermorselen door een: wy willen door gebeeden,
U alle daeg, een uur; te vieriger toe reeden:
Of soo het ons gebedt, of in volmaecktheyt schort;
Soo doet het om den wil, van Vader Willebrort:
Den stichter ons geloofs, den fondamenten legger
Van uwe ware kerck; den ongeveynsden segger
Waer in het al bestont: in 't drie waer eenig goed!
Die met des Heemels dauw', ons Veldt, en Landt besproêd,
En opent ons de aerd; ontdeckt het 't geen verborgen
In 't duyster voor ons lag; ontluyckt hy met den morgen:
En geeft ons broodt, en wijn, op zijn bequamen tydt;
Tot voetsel van ons vleesch, waer in de Ziele lydt
Beslooten in haer hert: het hart beweeght de leeden,
Dies leeft het al by een, door de drie eenigheeden.
Pri.est Me-Vrouwe u Gebedt, dat is van sulck een kracht!
Dat het den Heemel in, de Godtheyd selfs toe-lacht.
Ick stâ gelijck verstomt, en ben als sonder spreecken,
Van u door-straeldt zonnet, op 't drie waer eenig teecken,
g' Ontsluyt hier 't rechte slot, gy opent hier de poort
Daer 't al, in alles is; gemaeckt selfs door een woort.

Graef Ernst, Mendosa, Prins Hendrick, Oratius Veer, Boetselaer, Prins Mauritz, Cloet, Don Philippo.

Ernst. WAt dunckt den Admirael, van onse teerelingen?
Salder den tijdt noch wel een goed Soldaet in bringen?
Om sonder schop of spâ te vechten voor de vuyst?

Mendos. Ay snorckt dog niet soo hoog, om dat 't geval u juyst
Gedient heeft in dees uur; dog wil ick uwe daden
Die eer wel zijn geschiedt, niet door mijn tong versmaden;
Maer ick verseker u, waer 't na mijn sin gegaen,
Ick was niet, daer ick ben; en gy en soud niet staen
In soo verwaenden prael; nu, 'k wil de eer bewijsen
Aen hem, die geense hoordt: u Veldt-Heer moet ick prijsen
Om zijn voorsichtigheydt: die met een rijp verstandt
Zijn volck de vlucht benam: als oock soo wel geplant
De stucken op zijn plaets, die ons veel schade deeden!
Want, zy in d'eerst begin ons rotten, en geleeden
Door-scheurde heel van een; en daer by dat hy hadt
Zijn volck in driên gesneên, waer meed' hy af-gemadt
Ter sluycke quam te baet: en de Arrieere guarde,
Die baerden op het lest, dat d'onse heel ver-warde
t'Onteydig onder een.

Hend. Maer hadt gy wel gedacht,
Dat in dat laffe volck, stack sulck een manne-kracht
Dat s' u verstricken sou'n?

Mendos. U kracht bracht niet te wege,
Noch oock u trots verstand, ick achte uwen dege
Hier toe nog veel te stomp; het storten van mijn paerdt:
Het vlugten van mijn volck, het struyck'len op de aerdt,
De swaert' der Wapenen, waer in 'k my niet kon roeren;
Die maeckten't, dat gy my ten toon nu om mooght voeren,
Voor een verheert Triomph; praelt vry op dese borst;
Die zijner jaren-tal, noch nimmer zijn bemorst
Als een flauw-hertige, die 't hert den hiel beknelden,
Of dat ick als een laf, my oyt in Wapens stelden:
Ick heb het blanck pançier, en kop'ren beuckelaer
Getorst gelijck een Heldt; en noyt als Martelaer

Die weder-om ont-huyft: de eys're schallischoe,
't Verdeck der vingeren, wiens hand dat nimmer moe
Nog ſtram wiert om 't geveſt, van heylloos bloedt te plengen.
Orat. Ick weet dat uwen luſt, in moord, en brand, in ſengen
Van jonckx begraeven lag, de wreedtheydt al te groot;
Beſoetelt vaeck zijn ſtraf, dat hy zijn hooft mee ſtoot
Tegens de ſelve ſpits, de maet daer-men mee meeten,
Heeft dick zijns meeſters loon, in d'uyt-graef niet vergeeten!
De ſtraf, vervolgt de Sond', de doodt ſtapt in de Coets
Van daer den krancken leght, en knipt hem on-verhoets
Des levens vadem af; en wind' hem in de ſtricken
Van 't ſelfs geſponnen Vlas, daer veel haer met verſchricken
Hun droevigh nood-lot zien! de camer van de boet
Is door den rag beklemt, het 't quaet vermenght met roet
Weyſt hem tot d' ongenâ: die met vergalde oogen
Hem toont het Jongſt gericht; al waer hy uyt den hoogen
In d' afgrond wert gedoemt,
Mend. Hoe bent gy leger paep.
In u vergramde huyd, verbeelt den wolf een ſchaep?
Schud uyt het voſſe vel, gy zult den toetſteen weeſen.
En keuren 't goud voor loodt; wilt gy mijn tyd' boeck leeſen?
Soo dient gy wel een bril, die u 't geſight verclaerd,
Waer toonden ick my oyt, onmens'lick ſoo ont'aerd
In wreede Moordery, als tegens mijn vyanden:
Souw daer-om juyſt mijn Ziel voor eeuwig moeten branden
In 't ſwavelig geweſt? dat blad drayt gy verkeert:
Of heeft u ſcharſche breyn, hier in niet uyt geleert?
Hoe dat den Soone Kis, daer over is gevaren?
Die al te teer van moed, de Koningen woud' ſparen
Voor 't bloedig offer-mes: den kryg die is voor ons,
Ja van 't begin geweeſt, een bloed door ronnen ſpons
Van mergh en breyn beklad! de ſenuw' - looſe ſpieren,
Zijn met der ſchoncken trans, om Minnos Troon te cieren,
't Gaet met de reſt hoe 't wil: ſwaer-hoofdigheyt en paſt
Noch dient voor geen Soldaet; zijn licham ſtaet vermaſt

In

In gladde wapen-tuygh, daer in heef hy zijn leeven
By aen begin vercocht, vermits hy hem most geeven
In den door wraeckten Eed! waer in men nimand' schoon,
Het Kind verslaedt den Vaar, den Vaar verbreeckt den Soon.

Hend. Waer toe dog dit geknor, stelt u weer zyds te vreden,
Stilt maer u hevig bryn, en veght met soete reden:
Den tyd heeft ons voldaen, hy nodight nu ons oore
Tot Hel trompetten schal, de vreucht verbreeckt den toore,
Een zetel van de nyd, een yder wend 't gesight
Op dees door-stickt Tapyt, daer Venus met haer wicht
Den koker hanght te pronck? hier siet gy Jason rysen
Naer Colchis om den Draeck, daer u zijn hand gaet wijsen
Het Ridderlycke Vlies. gints 't hondert blickig hooft,
Dat door Mercurus fluyt, wert van gesight berooft:
En I'ô die onsnapt Vrouw Juno 's scherpe banden.
Hier siet gy Actëon, weer door de bitse tanden
Van zijne eygen Jacht verslinden: 't geen Diaen,
Om dat hy hare beeck, te na had onder-gaen
Tot zijne straf uyt werckt, wilt g' u gesicht om voeren,
Daer siet gy hoe den smidt, den Crygs-God gaet beloeren
Met Pahpos Coningin! hy hanght het web der spin
Voor d' Elphebeene Coets, daer hy haer bijde in
Op 't sluynighste verwart, en noch meer duysent dinge
Die Talia door de keel der soete neegelinge
In Echo 's borght uyt queelt. en wilt gy wyders kycken,
Daer siet gy oock Narcis, door eygen glans beswycken
Ter liefde vande schim, Pichmalion om armdt
Den wel gesneeden steen, die hy in liefd door warmdt
Tot dat zy ademde, en zijnen lust vol tooyde
Wy sien hier hoe den Grieck, 't Troyaensche bloed uyt rooyde
Door ons gewensten stryd.

Maur. Het hielt wel nauw genoeg!
Albertus sloegh de handt mee manlick aen de ploeg
Trots een der minste slaef! hy toonden inde wapen,
Dat men den Lauwer-Crans, niet winnen kan door 't slapen,

Op't weeligh Swanendons; hy liet hem sien in 't Veldt,
Niet als een weecke laf, maer als den braefsten heldt
Tart een van onse eeuw': wat wil ick hier veel seggen,
Den zeeg die komt van' Godt.

Mendos. En door goet over-leggen
Des Veldt-Heers in een slag; had ons den Cardinael
Verdeeldt gelijck den Prins, en ons niet altemael
(Gelijck ick 't garen sag) op eenen bot gaen wagen;
Wy waaren als wel nu, niet al te hoop geslaegen:
Hy gaf hem gaer te bloot; 't ont brack wel geen, aen moedt:
Wy vielen in 't begin, niet dan te seer verwoedt
(Tot schade) op u aen.

Cloet. De doodt wil oorsaeck hebben,
Het Schip verliest geen mast, door vloeyen, of door ebben,
Maer van te grooten storm.

Mendos. Gelijck als ick uw' seg.
Had noch mijn volck gestaen, en niet soo schelms den weg
gekoosen inde vlucht; 'k verseecker uwe stucken,
En hadt gy vande plaets niet weder derveu rucken:
Die waren mijn geweest; dan had-men willen sien
Wie van ons beyde eerst, soud hebben moeten vliên.

Boets. Het lafst dat had gewis, het eerste moeten weycken,
Hoe kan een handt vol Landts, weer-staen doch soo veel reycken,
Die soo door-paerelt zijn, gelijck des Heemels Throon;
☞ Die met het ster gewelf, versterckt des aertreycx Croon.

Mendos. My dunckt dat gy begint, weer op een nieuw te schimpe?

Boets. Ik meend' dat ik uw' saeck hier mee op't schoonst door glimpe.
Ick bid vergiffenis, indien ick my vergis.

Phil. In sulcke wateren vanght-men geen ander vis:
Wy dulden maer ons leet: na winden, waeyen winden;
Gy zijt noch niet al doodt, denckt vry! ô goede vrinden
Ons val, u weer een val, gebaren sal in 't kort:
Geen vogel vlieght soo hoogh, die niet en wert gekort
Zijn wiecken door de tijdt: deselfste Donder-slagen
Die loopen tegen windt; de Zuyde Somer-vlagen

En dueren nauw een dag: den alder-snitsten Vorst,
Werdt in een uur door Calmt. die d'alder swaerste torst
Verligt hem alder-eerst. de buyen uyt 't Noordt-Westen,
Verslinden met de Son: den avondt, weer ten besten.
De Maen neemt af, en toe; zy windt 't geen s' eerst verloor:
En als-men lagghen sal, t' is beeter na als voor.

Boetj. Dat is hem op den kop: den speelder in het speelen,
Door-schiet eerst wel de kaert, eer hy die uyt gaet deelen,
Hem selfs vaeck tot zijn schâ: veel achten 't eerst verlies,
Haer d' alder wiste winst'; maer ick voor my, ick kies
Het eerste voor het best'; het hebben voor het koomen:
Den Reijckdom voor den slaep, is beter don in 't droomen.
Een vogel in de handt, is beter dan noch tien,
Die vliegen in de loght; die-men niet weet voor wien
Zy noch ten proye zijn: het seeckerste voor 't gissen.

Cloet. Den reuk die voed'er veel, schoon hy 't gebraedt moet missen.
Veel zijnder door de hoop getroost, als door den schijn.

Ernst. 'k Geloof hy van dees twee, wel eens gevoed sal zijn;
Daer gaet niet voor de daedt; het eeten voed den menschen;
Hy wierdt wel nimmer sadt, die leeven wil van wenschen:
En dat-men altijdts stirf, wanneer-men wierd' gedreygt;
Soo hoefd'-men soo veel leên, als-men wel adems heygt.

Maur. 't Is hier meed' hoog genoch, den tijt komt ons ook roepen;
Dat yder na zijn plicht, hem schicke by zijn troepen,
En zien wat daer den noodt, van ons op 't nodigst' eyst?
Een yder maeck dat hy als 't licht in 't Oosten reyst,
Op het bequaemst' al-hier, hem in mijn tendt laet vinden.

Zy roepen. Wy leeven na uw woordt, als d' onsightbare winden,
Gebaerdt door aerd, logt: wy zijn als d' Element',
Dat door zijn smoock, en roock, wert voor het vuur gekent.

Maur. Mijn Heer die sal met my, in mijne celt vernachten,

Mendo, Ick leef naer u gebiedt.

Maur. Steldt alle quâ gedachten
Maer onbeschroomd ter zyd, wy wille met den dag
Sien waer dat onse hulp? u wijders dienen mag.

Gene-

Generael Majoor Veer, krijght de parole van zijn Hooghydt, die hy op het tooneel, onder de Bevel-hebberen, al stil meede deelt. Ende was (Godt is onse hulpe)

Hoost-Ronde uyt, *Schildt-wachten roepen hier toe, Cloet, Pedro, Ian Mendo, Corperael met zijn wacht.*

Schilt-wacht. WEr daer? wer daer? moet ik noch een-mael roepen?
Soo blaes ick op u los.

Cloet. Rond'.

Schilt. Stâ. Corprael, en Troepen
Her uyt, 't sa in 't Geweer: en tree geen treed meer voort
Of'k maeck u sulck al-arm, als gy noyt hebt gehoort.

Zy luysteren malkanderen. *(Binnen)*

Prins Mauritz, uyt.

Maur. 't Valt doncker in de nacht, de flonckerende lichten
Bestralen d' heemels troon, ter eer van die hun stigten,
Tot fackels aen zijn stoel; het hooge firmament,
Het dack dat noyt veroudt; den circkel sonder endt;
Die in zijn omme kryts, veel duysenden meer tellen,
Als sanden in de zee, die aen den oever wellen:
Het wit bewolckte blauw, den zeetel van den troon;
Alwaer de rechte deur, is selfs des Heeren Soon!
Den grooten Alpha, en de Omega van 't alle;
Die was, en is, en blijft ons menschen ten gevalle.
O! sterckte Israëls, leydt-ster van mijne ziel:
O Jesus! Davids Soon, voor wien ick needer kniel,
Op leeden soo gekronckt, ach! kon ick lâger buygen
Voor u genaden-stoel, ach! kon ick recht betuygen,
Met een gebroocken hert, de sterckte uwer handt;
Den uyt gestreckten arm, die aen Hiskias wandt,
De doodt hem schreef voor oog': ach! konnen mijn gebeeden,
Soo sterck en krachtig zijn; dat ick uw' werck' van heeden,
Konnen looven als 't wel hoort: wat lag ick in een wolck,
Met swaere schaduwe, om-ringht! 't op-loopendt volck

Vol wraeck, bloedt-dorstig, en oock bits, te seer gebeeten
Op ons onnoos'le Kudd'. sacht-moedig, die niet weeten,
Waer uyt dees haet ontstaet; of soo-men 't raedt, alleen
Om Roomens wulpsche Kerck; die niet wert aen-gebeên
Van ons; noch oock haer stoel, reliqui'n van 't verstorven,
Die meed' in eenen schijn, als wy hebben verworven,
Genaad' door 't Bethels Kindt; het waere Oosters-Lam;
De fiere Spruyte Jess'. en wyders oorspronck nam
Uyt Davids lenden; die de Wijn-pers heeft getreeden,
En 't kleedt van Bosra, alleen oock moste door kneeden,
Met 't Purper van zijn Bloedt; den Soon die inder nacht
Gebooren, door een Maeght; en door den Geest zijn kracht
Ontfangen wierdt: die Golgata moste bestrijden,
En soenen door zijn doodt, ons eeuwig doodes lijden:
Hy beet 't Serppent, in zijn vers'nen, om 't Vrouwen quaet,
Nieuws-gierig tot 't vernuft van kennis; die te laet
Tot ons verderf gesien werdt; hoe d' eeuwige raden
Dees wille weet, in toorn' verfoeide en versmaden,
't Gelijck'nis van hun beeldt; wiens onsterf'lijcke leên,
Door 't noot-lot haer schamde, te sien de sterf'lijckheên
Des vleesch: waer in de ziel, geprickeldt, en beladen;
Het noodighst eerst bedeckt met loof, en veyge bladen.
Nu hebt gy grooten Godt; ons weder laeten sien,
Hem die ons vuyl af wast; waer-om, en oock door wien
Gy ons versoenen woud'; in welcke naem ick sluyte,
Mijn onvol-maeckt gebedt; dat gy ô Heer! my uyte
Handen mijns Vyants hebt verlost, en al haer macht
In mijne handt gesteldt, alwaer hy legt versmacht
In eygen bloedt, en sweet; ô! Godt seer hoog gepreesen
Ick wil soo langh ick leef, u hier voor danckbaer weesen.

UYT.